Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 22 август, 1978 шу. ● № 100 (5920). ● Мах 2 кеп.

ЙОЛАШ Я кхаь шера план

Кхаь шера план дикка тlеххоачаш а я, тlадоагlача шера шоллагlча кварталси нитта шоллагlча ах шереи календарагlа бурув тохаш я «Грозиефть» объединенера 26 бурувдетта бригада. Царех я буровой начальникаш Редьков Николай, Мельников Василий, Галаев Iаьла, Ковалев Кирилл, Мадаев Султан, Хантемиров Галимзян, Стеблецов Петр, кхыбараш керте латта буровой коллективаш. Цар духхьал укх шера кходаьд итташ эзараш сомаш.

Скважинашта текущии капитальнии ремонт еча республикерча бригадех хlанзлехьа кхаь шера задани тlеххоачашъяьй текущи ремонт еча шии бригадаси капитальни ремонт еча пхе бригадаси. Республикерча вышкомонтажникаша юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг а йоаккхаш, ханал нийс бутт хьалха пятилетка кхаь шера план кхоачаш а я, ер пхелагlа бутт ба тlадоагlача шера чотагlа Карабулакски бурув тохара управленерча Мовлаев Ювсап Мовлаевич керте латтача вышкомонтажникий бригадас къахьега.

«Грозиефть» объединенерча производственни участкашта, предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Манукян Сурен Макарович керте латтача технологически транспорта Старогрозненски управлене коллективои Федоров Василий Ивановича кулгалдеча производственно-технически гlулакхаш дечен оборудованена комплектаци ечен Старогрозненски база болхлошен. Цар хlанзлехьа дикка тlеххоачашъяьй пятилетка хьалхарча кхаь шера задани.

* * *

«Хlара балха денна — дикала Знак» яхача девизагlа шерра социалистически яхь йоаржаяьча Грозненски швейнии производственнии объединене хlамаш тегараша шоай хьинарииза ца кхобеш къахьег пятилетка кхаь шера план СССР керда Конституци тlаийца шу дузача денга кхоачашъяра. Цу яхье баьннача хlамаш тегарех 194 болхлочо рапорт деннад кхаь шера плани шоаш тlаийца социалистически декхарашн ханал дукхха хьалха кхоачашдарах. Цар мел тега барзкъаш дикен тlехдикен мара дац. Цудухьа цкъа дlаелча юха ца ерзаеш дlайохийт цар мел кийчъяь продукци.

Хадданза социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалбаьнна ба кхоалагlча цехера хlамаш тега мотористкаш Г. П. Ластовкина, М. М. Гусейнова, пхелагlча цехера Я. У. Гельгажиева, ялхлагlча цехера В. Г. Гладкова, кхы дукха бараш а. Цар хlара сменагlа нормаш 120—125 процент кхоачашъю.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ПЛАН ТIЕХКХОАЧАШЪЯЬЙ

Мехкдаьтта даккхара кхаь шера план кердача Конституце шу дузача денга кхоачашъе аьнна Горячеводски бурувдеттараша дlаболабаь болам дег тlара хьал а лоацаш. «Старогрозиефть» НГДУ коллективо доккхий социалистически декхараш тlаийцар 10 декабрь тlакхоачаш пятилетка кхаь шера план кхоачашъеи, къахьегама овсарле лакхъяра чотагlа планал совгlа 27 эзар тонн мехкдаьтта даккхеи, цу даькъе 21 эзар тонн мехкдаьтта 7 октябрь тlакхоачаш даккхеи.

Мехкдаьттеи гази йоахараша шоай дош дизза кхоачашду. Укх шера дlабахача ворхl бетта Даьхен резервуарашка планал совгlа 18,4 эзар тонн мехкдаьтта деттад цу коллективо, иштта планагlа лаьрхlачул 1 процент совгlа лакхъеннай къахьегама овсарле.

Планагlа лаьрхlачул совгlа продукци маьхалъяккхара чотагlа планагlа лаьрхlачул совгlа кхы тlа а баь пайда 283 эзар сом ба.

Хьинар айденна къахьегаш ба мехкдаьттеи гази йоахараш август бетта а. Укх бетта духхьал хьалхарча пхийтта дийнахьа мехкдаьтта чакхдоахарашка лаьттан тlоанашкара хьа а даьккха тlехдикача сортах 170 эзар тонн гаргга мехкдаьтта дlаденнад цар, цу даькъе 1500 тонн планал совгlа а долаш.

Шоай къахьегам тlа тlехдика толамаш дахарца белгалбаьнна ба мехкдаьтта доаха оператораш: Бетиров Шамат, Ахмадов Сайпи, Дабуев Сайпи, Абуев Ахшар, Наливко Степан, Иванов Виктор.

А. ТИЩЕНКО.

Яхье котбаьннаб

Пятилетка кхаь шера план укх шера 7 октябрга кхоачашъяра шоаш тlаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаяьй Грозненски экспериментально-механически завода болхлоша. Царех цхьачар хlанзлехьа рапорт деннад пятилетка кхаь шера план тlеххоачашъярах. Ши бутт гаргга ха я токара Черникова Галинас тlадоагlача шера чотагlа къахьега. Иштта дика къахьегаш ба токарь Арутюнян Феликс Аршавировичи сверловщик Юманкулов Алимжан Ахтябовичи. Укх шера 19—20 июле кхоачашъяьй цар пятилетка кхаь шера задани.

Шоаш хьа мел ю продукци тlехдика мара хилийтац цар. Цудухьа шоай тамагlа а долаш продукци кийчъеш ба уж.

Б. КОСТОЕВ.

ДОАКЪАР КИЙЧДАРА—ХАДДАНЗА ТЕРКАМ!

СИЛОС КИЙЧЪЕЛГА СИХДАЬД

Грозненски района «Куларинский» совхоза болхлоша, КПСС ЦК июльски Пленума оттадаь декхараш кхоачашдеш, цхьан шереи ах шереи тоъал доакъар lалашде лаьрхlад юкъарча хьайбашта. Тlеххьарча деношка къаьстта сихдаьд силос лаьттагlа йоллилга. Опыт йола къахьегамхой ба трактораш, комбайнаш, кхыйола техника лелаеш. Дикача къахьегамца белгалбаьннаб механизатораш: Къахьегама Цlеча Байракха ордена кавалер къона коммунист Даугуев Хьамид, нийслагlча пятилетка ударник Хадисов Ибрахlим, Ленина орден йола шофер Арсамаков Вахид, дукха кхыбараш. Царех хlаране 1,5 — 2 норма кхоачашъю дийнахьа. Хьабеча балха дикал ала хlама доацаш лакха я.

Дlахо хьош да йол хьоакхилга. Ахка даьлча денз йол lалашъеш ба механизатораш Вегиев lумар, Имаев Леча, Таипов Мохьмад, кхыбараш. Хьинар долча механизаторел тlехьабисац аргlаш деш бола болхлой Мусаев Хlарон, Буркаев Салман, Дубаев Ахьмад.

Коллективо барттайна къахьегар бахьан долаш хlанзлехьа lалашъяьй 1360 тонн йол, 1400 тонн гаргга ча, хlаьта силос 9 эзар тоннага кхоачаш lалашъе лаьрхlад.

СУРТАШ ТIА: силос лаьттагlа йоллача; хьалхалаттарех цаl вола водитель Дачаев lалаудин машина чу.

Я. ЦУЕВ.
Автора сурташ.

Хьайбаш меца хургдац

Тха совхоза къахьегамхоша lалашъяьй 1500 тонн сенаж, 170 тонн баьца витаминни хьоар, 1000 тонн силос.

Коллектива юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ хьабоагlа механизатораш Цокиев Макшарип, Фаргиев Билан, Коригов Башир. Ден нормаш 120 — 130 процент кхоачашъю царех хlаране. Овсаре къахьегачарех ва АВМ-05 яхача витаминни хьоар доаккхача агрегата тlа болх бу машинист Цокиев Мовлди а. Сменагlа 3 — 3,5 тонн баьца хьоар доаккх цо, норма 2,5 тонн йолча.

Яхье хьалхалаттараштa нийсса къахьег доакъар lалашдеча дакъа лоацаш болча кхычар а. Цудухьа lан замалахъа меца хургдац хьайбаш. Оаха лерхl цхьан шереи ах шереи тоъам хилла доакъар lалашде.

А. КАРТОЕВ,
Малгобекски района «Ингушский» совхоза директор.

ДАГАЛАЬЦАР КХОАЧАШДУ

Ма-хулла дукхагlа доакъар lалашдар духьа шерагlа яхь йоаржаяра тlахьехаш Грозненски района «Первое мая» яхача колхоза коллективо республика берригача юрта боахама къахьегамхошка даьча кхайкарала жоп луш хьайбаш цаl-ах шера кхаба тоъам хилла доакъар кийчде дош делар Гудермесски района «Терек» совхоза болхлоша.

Иштта, йол план 1700 йолаш — 2200 тонн, сенаж планал совгlа 1100 йолаш 1800 тонн lалашъяьй, хlаьта баьций витаминни хьоар, дукха хlама ца эшаш 400 тонн кийчдаьд, шера план 500 йолаш. Доакъар дlахо lалашдеш да.

Хlанз дукхача шерашка тlаювла буц—люцерна хьокхаш ба цу совхоза механизатораш кхоалагlа.

— Дега бокха тоам беш ба хьувкъам, — йоах совхоза керттерча агронома Цехаев Сайд-Пашас. — Хlара гектара тlара 10 центнерал кlезигагlа йоацаш йол йоал, хlаьта моша доакъар санна лаьрхlача из хул 16—17 центнер.

Люцерна 1031 гектара тlа я цу боахаме. Хьайбашта мошача доакъара, хlаьта баьций витаминни хьоар кийчдара хьокхаргъяр юкъера яьккхача а кхы а кlезигагlа-яле 500 тонн йол кийчъе вlаштlехьдаргда совхоза къахьегамхошта цу кхашкара.

Люцерна хьокхаш боахкача механизатораштa юкъе яьржача яхье хьалха Гайрбеков Ибрагими Идигов Ломlаьлии ва. Шоай балха нормаш юкъера лаьрхlача 200 процент кхоачашъю царех хlаране.

Хьекха касарех улла буц боарамагlа йокъаелча хьагул а еш цунах холаш деш, из фермашка дlаоттас дlаккухьаш хьинаре къахьег механизатораша Мусханов Мохьмада, Айдамиров Мохьмада, Алиев Нурде, кхычар. Балха нормаш дикка тlеххоачаш ца еш ди дlадахийтац царех хlаране.

Баьций витаминни хьоар доаккхаш, баьций гранулаш еш бlарча цех я. Цун инженера Сайханов Султана, машинисташа Кайхаров Майрбека, Вахагов Тимирбе шоай декхарех дика лоархlабеш къахьегар бахьан долаш цеха коллектива вlаштlехьдоал хlара дийнахьа юкъера лаьрхlача 12—13 тонн баьций витаминни хьоари гранулаши кийчъе, план 8 тонн йолаш.

Иштта, хьайбашта ма-хулла тешамегlа доакъара база хьакхоллара еррига шоай уйла тlаяхийта къахьегаш ба цу совхоза болхлой.

Х. МАГОМЕТОВ.

IАНА КИЙЧО ХIАНЗЕХЬА Ю

Надтеречни района «Новогорский» совхоза къахьегамхой хьайбашта доакъар lалашдеш ба укх деношка. Планагlа укх шера lалашъе езаш я 710 тонн йол, 900 тонн ча, 3040 тонн силос. Таханарча денга аргlаш даь дlаоттаяьй 300 тонн йоли 555 тонн чаи, лаьттагlа еллай 208 тонн сенаж.

— Цул совгlа соаххка хиннача доакъарах совъяьнна а я боахамга 130 тонн йоли 900 тонн силоси, — йоах совхоза партбюро секретара Гидизов Мерлус. — Хьайбаш леладераша кхомбеш доакъарах пайда эцаро хилийтад из.

Хlанз чуйнна силос кийчъеш ба новогорцаш. 190 гектара тlара моша хьажкlаш хьокхаш боахк механизатораш: комсомолец Эдилов Султани Чартоев Лукмани. Царел тlехьабисац суданка хьокхаш бола трактористаш Хасанов Мовлди, Магомадов Ширвани. Дийнахьа ши норма кхоачашъю царех хlаране.

— КПСС ЦК июльски Пленума решенешта жоп луш, тlехь тlайоагlача хана кхы а овсаргlа къахьега лерхl оаха, — йоах механизатора коммуниста Ибрагимов Мовтас.

М. ХУМАДОВ,
Надтеречни района радиовещане радиоорганизатор.

Краснодарски край. Усть-лабински районерча «Кубань» яхача колхозе ялат чуийца даьккхад. 4500 гектар долча лаьтта юкъера лаьрхlача хlара гектара тlара чуделна ялат 58 центнер да. Бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье цlаьккха а хьалхара моттиг СССР Лакхехьарча Совета депутата, Социалистически Къахьегама Турпала, КПСС ЦК члена Михаил Иванович Клопикова кулгалдеча бригада яьккхай. Цун бригада ба эггара лакхагlа хьувкъам — 61 центнер. Шерра-шера 2 миллиони 340 эзари сома маьха дlаювчеи хьайбайн продукци лу коллективо.

Хlанз гидуаргаш, шекара свекла, хьажкlаш чуэца кийчлуш ба механизатораш. Хlаьта кхашка готаш йоахк, лаьтта удобренеш ехк 1979 шерарча хьувкъама лаьрхlа.

Сурта тlа: (аьттехьара аьрдехьа) бригадир Социалистически Къахьегама Турпал Михаил Иванович Клопиков, РСФСР заслуженни агроном Василий Федорович Тищенко, бригада механик Анатолий Станиславович Пилунский.

Е. ШУЛЕПОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

СТАВРОПОЛЬСКИ КРАЙ. Даьхен амбарашка хьачукхаьчад 2300 эзар тонн ялат — края колхозашеи совхозашеи тlеххоачашдаьд КПСС ЦК июльски Пленума решенешта жоп луш тlаийца хиина лакхара социалистически декхараш. Лакхача хьувкъамо торо хулийт паччахьалкхен ялатий запасаш алсамъяха, белгалбаьб керда мул — 2500 эзар тонн.

Ипатовски района кхашкара ялаташ чуийца даьннад. Ялат чуэцара балхаш чехка чакхдаха ховча мастераша цlаьккха а хьахьекхар техниках группаш а еш пайда эцара совленаш. Ерригача майда тlара ялат 71 сахьата хьекха касарех lодиллар. Итт дийнахьа аьрда даьккхар. Кlи-марса чемпионаш лаьрхlаб районе «Янушевский» совхозера Социалистически Къахьегама Турпал Дмитрий Егорович Лесняк (сурта тlа юккъе латтар) керте латтача звеноцара комбайнераш. Ийъ комбайнаца цар аьрдад 51000 центнер ялат.

К. ТАРУСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

КПСС ЦК къоабалъяьй къахьегаме вlаши гlо дараларда тlа 1978 шера шекар дараи свеклай кхай хlара гектара лоархlаш ма-хулла из дукхагlа доаккхилга lалашдараи керда доккхагlа дола социалистически декхараш тlаийцача Винницки области Ямпольски района свеклаш лелаерийн шекар доаккхача завода болхлойн инициатива.

Мехка свеклаш ювча районашкарча союзни республикай компартей ЦК-ашта, парте крайкомашта, обкомаштеи, райкомаштеи, союзнии автономнии республикай министрий советашта, крайисполкомашта, облисполкомаштеи райисполкомаштеи, СССР юрта боахама Министерствана, СССР кхачан промышленноста Министерствана могадаьд свеклаш лелаерашеи шекар доаккхача промышленноста болхлошеи къахьегаме вlаши новкъостал дара опыт шерра йоаржаяра практически гlулакхаш чакхдоахилга, свеклаш йохкара а шекар даккхара а планашн тlаийца декхараши кхоачаш а тlеххоачаш а дара тlехьа социалистически яхь дlахо а йоаржаелга.

ВИННИЦКИ ОБЛАСТА ЯМПОЛЬСКИ РАЙОНА СВЕКЛАШ ЛЕЛАЕРАШЕИ ШЕКАР ДОАККХАЧА ЗАВОДА БОЛХЛОШЕИ 1978 ШЕРА ПЛАНАЛ СОВГIА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА СВЕКЛАШ ЙОХКАРАИ ШЕКАР ДАРАИ, СВЕКЛАШ ДIАЙИЙНАЧА КХАЙ ХIАРА ГЕКТАРА ЛОАРХIАШ МА-ХУЛЛА ДУКХАГIА ИЗ ДОАККХИЛГА IАЛАШДАРАИ

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенешта дегаш гlоздаьхача оаха, Винницки области Ямпольски района свеклаш лелаерашеи шекар доаккхача завода болхлошеи тlаэц 1978 шера планал совгlа шекар дараи свеклаш дlайийнача кхай хlара гектара лоархlаш из дукхагlа даккхараи керда, хиннарел доккхагlдола социалистически декхараш.

Тхона массанена а мах баь варгвоаца лоархlам болаш я ЦК Пленуме яьча доклада тlа КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева аьнна, юрта боахама массе а оагlорахьара интенсификаци еча хьалашка перерабатывающи промышленноста доакъошца цхьана вlаши гlо деш бу болх дика вlаштlехьбаьккха хила беза яха указани. Из указани кхоачаш а еш, оаха лаьрхlад кхы а чlоагlагlа тхоашта юкъерча гlулакхий бувзамаш шердеи кlоаргдеи, хlаьта вlаши гlо деш беча балхаларда тlеи свеклаш чуэцилга, дlалулга, лораелга, чакхйоахилга цхьан комплексни планагlа делга вlаштlехьдаккхарцеи доккхий бухсоццаш дола хьокхамаш даха — укх шера плантаце хlара гектара лоархlаш 50 центнер кlай шекар даккхеи, свеклаш планал совгlа эцара а уж лоаттаечеи чакхйоахачеи хана кlезигагlа йойтара а чотагlа кхы тlа а 4000 тонн шекар даккхеи.

Тlаийца доккхий декхараш кхоачашделга дикагlа вlаштlехьдаккхара свеклаш дlаювча боахамашеи шекар доаккхача заводои вlаши къахьегама новкъостал дара договораш даьд.

Свеклаш кхеераша декхар тlаийцад шекара свеклай эггара лакхагlа хьувкъам баккхараи цунца дукхагlа шекар хилийтараи хьожаяьча агротехнически мероприятей еррига комплекс ханнахьеи лакхача дикалцеи кхоачашъе, паччахьалкхенга 330 эзар тонн свеклаш йохка, е хьалха лаьрхlа хинначул 30 эзар тонн дукхагlа. Чуэцара техниках дикагlа пайда эца, ипатовций методагlа вlашагlъеххкача чуэцара-транспортни 20 отряда болх лакха овсарле йолаш вlаштlехьбаккха, деррригача кхай тlара свеклаш чуэцилга поточнии поточно-перевалочнии хьисапе дlадахьа. Завода лакха дикал йола свеклаш дlатела, цунца шекара завода болх дикагlа лелара новкъостал дергдолаши юххера а дукхагlа шекар хьадергдолаши.

Шекара завода болхлоша дош деннад кулгашца кхы тlа а цlенъе ца еза еррига свеклаш дlаэцилга lалашден дийнахьа я бус а ца социйташ моллагlча транспорта тlара свеклаш lойоассаеи. Цо колхозашта торо лургья деррригача чуэцара балхашта механизаци е, кулгашцара къахьегам кlезигбе, хьувкъам бовлга ца нийсдалийта. Хьаийца свеклаш йизза лораяра эшача мероприятей комплекс кхоачашъе. Заводо ден-бус беча балха овсарле юкъера лаьрхlача планагlа йоагlачул 8 процент лакхъеи бедал чакхйоаккхилга сезонах 10 ди-бийса кlезигдеи. Дикалга диллача цхьоалагlча категорел лохехьа доацаш шекар де, цунга шийга дlабода мах лохбеи планал тlех 50 эзар сом пайда баккхеи.

Оаха кlоаргга кхетадаьд, свеклаш кхеерийн шекара завода болхлойн бухсоццаш дола декхар — кхай хlара гектара лоархlаш ма-хулла дукхагlа шекар даккхар долга. Из декхар кхоачашдара хьожадаь хургда тха дерригa низаш.

Чуэцара балаш чакхдоахаргда оаха ма-хулла дукхагlа свеклаш тlакхетийтареи царца дукхагlа шекар хилийтареи торонех пайда эцаш. Массанахьа а чуэцара балхаш доладу ха хьатlакхаччалца хьайоахаш йола свеклаш шекара заводашта 2—3 дийнахьа болх бе тоъал мара уж ца lоаеш йоахаргья. Хьалкхебаь хьувкъам ца бойтара долча керттерча гlулакхех цаl хиларах тарра, ший ханнахьа кхай тlара шекара свеклаш араяхара бокха лоархlам а беш, автотранспорта болх вlаштlехьбоаккхаргба сахьатий графиках, шерра пайда эцаргба автопоездех. lалашдергда ден-бус цхьан автомобило 20 тоннал кlезигагlа боацаш мухь дlахьа хьолга. Свеклаш дlахьолга чакхдоаккхаргда октябре.

Ерригача къахьегама коллективашка кийчъяьй дукхагlеи дикагlеи продукци яккхара тlехьа йоаржаеча социалистически яхьа условеш, белгалъяьй хьалхалаттараштa лаьрхlа моральнии материальнии стимулаш. Чlоагlа йоакхо ергья свеклаш чуэцача, дlахьоча, чакхйоахача дакъа мел лоацарий къахьегам лакха овсарле йолаш вlаштlехьбаккхара.

Укх шерара декхараш кхоачашдеш, оаха тlадоагlача шера хила беза хьувкъам а бицбалийтац. Ший ханнахьеи дикеи оахаргья зябь, гурахье а хlара гектара лаьрхlа тоссаргья 50 тонн моттигера удобренеши 18 — центнер тукаши. Оаха декхар лерхlаш да дlахо шекара свеклай хьувкъам лакхбелгеи дlайийнача хlара гектара лоархlаш 1980 шерага кхоачаш 55 центнер кlай шекар доаккхилга lалашделгеи.

Юрта боахам дlахо дегlабоалабара парте еча йоакхонна оаха жоп лу хьинареча къахьегамца, мехка дукхагlа шекар далара долча нигатах дизза да тхо, цунца КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъеча тхоай дакъа юкъе а хьош.

Социалистически декхараш колхозхойи шекара завода болхлойн собранешка тlаийцан Украина Компарте Ямпольски райкома пленумо къоабалдаьн да.

КПСС ЦК ИЮЛЬСКИ ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕРГЬЯ

Иттлагіча пятилетка кхоалагіча шера заданеш кхоачашъяра Іалъмате чоалханен массе тайпарен декхараш кхоачашде дезаш я укх шера районни партийни организаци, Сунженски района беррига къахьегамхой. Къаьстта чоалхане декхараш тІадехкад юрта боахама къахьегамхошта.

Укх шера ворхІ бетта баьча балха итогашка хьежача, хІанзле цхьайола дика выводаш е а цу цхьан ханна тІаийца социалистически декхараш кхоачашдара даькъе тхо дуккхача хьоkхамашта сихагІа дІахьалхашкахьа ухилга юхадетташ хинна балха тІара кхоачамбоацараш, теркал ца деш дисараш хьагучадаха а йиш йолаш да гІулакх, юрта боахаме санна, иштта промышленносте а.

Эггара бехктонхамегІен эггара лоархІамегІен йола кампани чакхъяьккхай — ка бола ялаташ чуийца даьхад юрта боахама къахьегамхоша.

Массаза а санна укх шера чоалханеча хьалашка чуэца дийзад ялаташ. Керттера ши бахьан дар цун: цкъа-дале, геттара Іодижа дар чуэца дезаш хинна ялат, шозлагІа-дале, йоархІаш юкъе дукха йолаш дар из.

Цул совгІа, XIX партсъезда цІерагІча, Кирова цІерагІча колхозашка, «Серноводский» совхозе, комбайнаша цхьан сменагІа мара болх ца баьча, сменни комбайнераш ца хиннача лоамашкахьарча боахамашка ялаташ чуэца-цІаувза комплексашта механизатораш, белгтала аьлча комбайнераш хьахаржарен тІачІоагІбарен гІулакха оаха юххьанца даь хинна лоархІамаш башха нийса а хиннадацар. Цига а кхыча боахамашка а шоллагІча сменана трактористаш тоъанзар ялаташ чуийца даьнначул тІехьагІа деш дола деррига балхаш цхьан комплексе чакхдахара. Цудухьа дар район бІарчча хьанийцача ялаташ чуэца хьедалар а лийрххІача тайпара 14 — 16 балха дийнахьа ца а эцаш, цул дикка тІехьагІа уж чуэцар а. Ялаташ чуэца хьедалара гІо дора хьакхари ардари къаьста а долаш уж чуэцара мел эш жаткаш районе ца хиларо а. Уж 200-нел кІезигагІа йоацаш эшар, хІаьта болх беш хиннараш 90 мара яцар.

ХІаьта а ипатовски метод Іомаярон цун цхьадола хІамаш укх шера ялаташ чуэцача юкъедахьарон дикка новкъостал дир тхона ялаташ хийцца чуэцен эсала боацаш хьувкъам чубаи: ХьалххагІе а даьча лоархІамегІа, 26 эзар гектар долча лаьттара 65 эзар тонн е хІара гектара тІара планагІа лаьрхІача 22,8 центнер меттел, 25,0 центнер ялат даьккхар.

Халкъа боахама планагІа пачхаьалкхенга 13,4 эзар тонн йохка лаьрхІача метте (хьажкІаш йоацаш) 15,5 эзар тонн ялата ехкай. Тахапарча дийнахьа район бІарчча хьанийцача, хьажкІаш а тІехьа, ялат дохкара кхаь шера план кхоачашъяьй. Кхаь шера планагІа 62400 тонн дохка дезаш хинна ялаташ пачхаьалкхенга 63 эзар тонн дехкад. Ялат дІахо а дохкаш латт.

Укх шера ялаташ чуэцача къаьстта дика къахьийгар Ленина цІерагІча колхоза ялаташ кхедераша (колхоза председатель нов. Чилаев, парторганизаце секретарь нов. Ирбанев). Уж массарел а хьалхагІа баьлар ялаташ чуийца, цу тІа а дикен доаца деши, хІара гектара тІара 22,1 центнер яккха лаьрхІача метте 30,5 центнер ялата яьккхар, хІаьта алхха цхьа кІа 900 тонн дехкар пачхаьалкхенга цу тайппара, хьажкІаш а тІехьа, ялат дохкара шера план кхоачаш а еш.

Болх дика вІаштІехьбаькхан ца дойташи чуийцар ялаташ «Путь к коммунизму» яхача колхозе (председатель нов. Ю. Я. Зиборов, парткома секретарь нов. Ж. А. Ибрагимов). Цар укх шера хІара гектара тІара 33 центнер ка бола ялат гулду. Из хьувкъам тха района боахамашка эггара лакхагІа ба.

Болх иштта дика вІаштІехьбаьккха чуийцар ялаташ «Победа» яхача колхоза колхозхоша а (колхоза председатель нов. И. Т. Чеботарев, парткома секретарь нов. А. М. Авач). Цар хий ца дехкача лаьттай 3550 гектарах хІаране тІара 30 центнер гулъяьй мукха а кІина а планагІа 24,4 центнер гулъе лаьрхІача метте. пачхаьалкхенга 2800 тонн ехкай, цу тайппара, хьажкІаш а тІехьа, ялат дохкара шера план кхоачаш а еш.

Белгалбаккха боагІа укх шера 360 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара планагІа лаьрхІача 26 центнера меттел 45 центнер кІа гулдаь «Путь к коммунизму» яхача колхозера отряда начальник нов. Козлов Виктор Алексеевич керте латта № 3 йола мехотряд санна йолча механизированни отрядаша укх шера ялаташ чуэцача баь башха-дика болх. Ялаташ дика чуийца а яьнна, хІатІадоагІача шера чуэцаргдола ялаташ дІадера лаьтта кийчдаь яьннай «Победа» яхача колхозера нов. Пислович Василий Федорович начальник а нов. Зайцев Геннадий Михайлович агроном а вола 2-гІа мехотряд. Цар мехотряде 1602 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 33,3 центнер ялат даьккхад, планагІа даккха лаьрхІача 26 центнера меттел.

Геттара дика къахьийгад укх шера районерча дуккхача комбайнераша. Къаьстта белгалбаха лов сона Пуляев Виктор Александрович — «Нива» яхача комбайнаца 288 гектар ялат хьекхаи 8420 центнер аьрдаи вола ЦІеча Эскара цІерагІча колхоза комбайнер: Улисков Иван Яковлевич — «Нива» яхача комбайнаца 289 гектара тІара ялат хьекхаи 8100 центнер аьрдаи вола XX партсъезда цІерагІча колхозера комбайнер; 268 гектара тІара ялат чу а ийца 7990 центнер аьрда цу боахамера Зыгин Александр Павлович санна бола новкъостий. Ялат цІаувзача тІехдика къахьег Никонов Михаил Тихоновича — ГАЗ-53 яхача автомашинаца 985 тонн ялат цІаэзача XX-ча партсъезда цІерагІча колхоза шофера. 1125 тонн ялат цІаэзача «Победа» яхача колхоза шофера Карачахин Александр Ивановича, дуккхача кхычар.

Шоай ханнахьен дикен ялаташ чуэцара гІо даьд партийни организацеша ялаташ чуэцаши пачхаьалкхенна дІадала дІаккухьаши хиннарашта юкъе баьча массово-политически балхо.

1978 шера ялаташ чуэцача чакхъяха лаьрхІача мероприятей комплексни плана цхьа дакъа хиларах тарра социалистически яхьи культурно-бытовой гІулакхаш делгeн вІаштІехьа а даьккха, тІадерзадаьдар ялаташ кхедераша сихен овсарен къахьегара хиланза даргдоаца хьалаш вІаштІехьдахара. ХІара боахаме вІашагІъехкаяр хІара денна социалистически яхьа итогаш еши оперативни сводка районни штабе хьалчутелаши хиина, ялаташ чуэцара лелама кулгалдаь штабаш. Район бІарчча хьанийцача ялаташ чуэцаш хІара кхо ди массаза доал йора итогаш, яхьа лелам шерра бувцар «Къахьегама байракх» яхача районни газета оагІош тІа, моттигерча радиовещане гІолла дІакхайкабора, котбаьннарий сийна районера Къахьегама Сийлен байракх урагІа йогІар, царех дикагІчарга хІара районни газет ара массаза хец даькъала бувцаш телеграммаш яйора. Хадданза кепаеттар газета редакце, юрта боахама управлене, халкъа тІахьожама комитета рейдови бригадай материал.

Районе я хьалххагІе а оттаяьча графикагІа ялаташ чуэцарашта гІулакхаш деш йиъ автолавка, кхоъ кинопередвижка, нийс агитбригада. Культурно-массови болхи механизаторашта бытовой гІулакхаш делгeн дика вІаштІехьдаьккхадар «Победа», «Путь коммунизму» яхача, 19-ча партсъезда цІерагІча, кхыча колхозашка.

Ялаташ чуэцарца цхьана гуйран ялаташ дІадера лаьттен фуи кийчдара балхаш а ду оаха. Дика вІаштІехьбаьккхаи дукха юкъ юкъе ца йолийташи, ялаташ чуийца далларца бу «Победа» яхача колхозе гурахьа ялаташ дІаде лаьтта ахара болх. Гурахьа ялаташ дІадуврдола деррига лаьтта кийчдаь баьнаб уж тахан. Кхсачам болаш фу дІаоттадаьд, дІадувча кондицешка кхоачадаьд.

Уж балхаш дика чакхдоах ЦІеча Эскара, Ленина цІерагІча колхозашка а. Район бІарчча хьанийцача гурахьа дувча ялаташта хІанзле а аьхад 15 эзар гектар е планах 70 процент лаьтта. Чутесса доалаши дІадувча кондицешка кхоачадеши латт гурахьа дувча ялатий фу.

Доакъараш кийчдара декадник хьакхайкадаьд районе. Нагахьа боахам бац силос лаьттах йолла ца болалуш. Тахане а лаьттах еллай 12000 эзар тонн силос, планагІа йолла езача 52000 тоннана меттел. 5 эзар тонн гаргга — шера планах 50 процент йол. 32 эзар тонн шера план йолча метте 18 эзар тонн ча, 3500 тонн шера план йолча метте 3100 тонн витаминно-баьца хьоар кийчдаьд.

Ялаташ чуэцача, пачхьалкхенна дІачутелача, доакъараш кийчдеча кхоачамбоацараш а хиннад. Халахете а, уж тха дукха а да. Цхьабакъда уж тхона бІарга а гу, тхо уж дІадаха а гІерт.

Болх вІаштІехьа ца боаккхаш, геттара шортига чуийцар ялаташ жа леладеча «Серноводский» совхозе. Лаьтта леладара культура геттара лоха я цу боахаме, деррига керттера балхаш агротехнически ханаш телха а еш ду. Цудухьа ба укхаза ялата хьувкъам а эггара лохагІа — 16,9 центнер. Из тайпа сурт да «Восход», «Ильича васкеташ» яхача колхозашка а. Доакъараш кийчдара болх геттара мелалел XIX-ча партсъезда, ЦІеча Эскара цІерагІча колхозашка.

Баьцадаараш чуэца доладаьд. Цу даькъерча болхлошта хьалхашка Іалаьмате доккхийн чоалханен декхараш латт. Чу а ийца, пачхаьалкхенга дохка деза 32 эзар тонн баьцадаараш. 3 эзар совгІча гектара тІара чуэца деза уж. Цу тІа а керттерча даькъе кулг-кара ду уж балхаш.

Баьцадаараш чуэцача новкъостал дар дукха парте районни комитетои райисполкомои оарцагІбоах промышленни предприятешкара болхлойи гІулакхера нахи, юкъерча общеобразовательни школашкара, техникумера, профтехучилищера дешархой.

Массе метте дика кхедаьд баьцадаараш. Шоай ханнахьа чу а ийца уж заготовительни пунктаьшка дІачударах латт декхар. «Победа» яхача колхозе баьцадаараш сихдаь чуэцаши дохкаши ба баьцадаараш леладеча бригадай бригадираш нн. Бубликова Екатерина Дмитриевнаи Князева Антонина Ивановнаи. Цар хІанзле а дехкад районе мел бараштa юкъе эггара дукхагІа — 650 тонн. Нарсаш чуийца баьннаб, планагІа 100 тонн йохка езача метте цар 310 тонн ехкай уж. хІара гектара тІара 250 тонн яьккхай. ТІехкхоачашъяьй кабуц йохкара план а, хІара гектара тІара планагІа лаьрхІача 200 центнера меттел 350 центнер яьккхай.

Кхы тІехьа ца бусаш баьцадаараш дохкаш боахк Ассински совхоза баьцадаараш леладераш а. Цар хІанзле а дехкад уж 2300 тонн, царех цхьа эзар тонн совгІа — нарсаш.

ХІанз керттера баьцадаарий культура—21—22 эзар тоннал кІезигагІа йоацаш тха йохка езаш йола помидораш чуэцен йохкен доладеннад боахамаш.

Дика лел коартолаш чуэцарен пачхаьалкхенга йохкарен балхаш. Укх шера 4000 тонн йохка аьнна доккхагІдола декхараш тІаийцад оаха. Из декхар оаха тешшаме кхоачашдергда. ХІанзле а ехкай 1200 тонн совгІа. Дика хьийкъа я коартолаш. Тха эггара дукхагІа коартолаш лелаеш йолча «Путь к коммунизму» яхача колхозе хІара гектара тІара 180—200 центнер гулъю. Опытно-мелиоративни пункте 10 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара хьалха хьайоалача коартолий 178 центнер гулъяьй.

ТІехьагІа дукхагІа хургда тха коартолаш дІаюв лаьтташ. Нагахьа санна укх шера коартолаш дІайийна 718 гектар хиннаяле, хьатІадоагІача шера 1000 совгІча гектара тІа дІаё лерхІ уж. «Путь к коммунизму» яхача колхозал совгІа коартолаш дІаювш хургья Орджоникидзе, XX партсъезда цІерагІа, кхыйола колхозаш.

Фуна лаьрхІа тІехдика коартолаш кхеяр дукха «Путь к коммунизму» яхача колхоза аькхи дІайогІ коартолаш. Укх шера аькхи юв коартолаш 110 гектара тІа дІаегІай.

Сомий бешамашкара хьувкъам а иштта чуэцаш латт. Цу даькъерча къахьегамхоша дош деннад укх шера пачхаьалкхенга 11000 тонн сом бохка. ХІара денна гул а еш, заготовительни пункташкеи консервни заводеи дІачутел 120—150 тонн. Из болх эггара дикагІа вІаштІехьбаьккхаб Ассиновски совхозерча нн. Х. И. Адуева, Я. И. Тищенко, В. А. Фитколенко бригадашка. Цар хІанзле а бехкаб 4 тонн совгІа сом.

Іажаш гулбара болх дика вІаштІехьбаьккхаб XX партсъезда цІерагІча колхозерча РСФСР Лакхехьарча Совета депутата нов. Мосиенко Варвара Михайловнай бригаде. Цун бригадо хІанзле а 300 тонн гаргга бехкаб пачхьалкхенга хьалха хьабоала Іажаш. ХІаьта цар декхар тІаийцад укх шера пачхаьалкхенга 2 эзар тоннага кхаччалца баьцадаараш дохка. Цар хьувкъам во хиннабац, хІаьта цу декхарах уж дика лоархІа а бергба.

КПСС ЦК июльски Пленума решенеша дегаш айдаь бола района юрта боахама къахьегамхой шоай низ кхоачар де аьнна нигат даьба шоаш тІаийца доккхагІдола социалистически декхараш юрта боахама продукци яккхарен йохкарен дерригача хьокхамашта кхоачашделга Іалашдара.

Г. САМАРСКИЙ,
КПСС Сунженски райкома хьалхара секретарь.

Таджикистане Вахш яхача хи тІа хьалъеш латт Юкъерча Азе эггара йоккхагІйола ГЭС. Цу уникальни гидросооружене ялх агрегато хІанзлехьа 14 миллиард киловатт-сахьат дарегІара электроэнерги еннай халкъа боахама.

ХІанз гІишло хьалъеча майда тІа 300 эзар киловатт-сахьат низал дола ворхІлагІйола гидроагрегат ханал хьалха болх бе йолаялийтара кийчо еш латт. Йолаялийта лаьрхІад 20 сентябре.

Энергетика Ди тІакхоачаш (22 декабрь) болх бе йолаялийта лерхІ бархІлагІйола агрегат. Из планагІа лаьрхІачул цаІ-ах шу хьалха да.

СУРТА ТІА: еррига Нарекски ГЭС.

Р. ХАМИДОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Доккхий социалистически декхараш тІаийцад пятилетка кхоалагІча шера «Грознефтегаз» мехкдаьттан газовни упралене коллективо. Уж толамца кхоачаши тІехкхоачаши дара шерра социалистически яхь йоаржаяьча управленерча цехий болхлоша бизза пайда нибу шоай торонехи кхоачамехи. Царна юкъе хьалхалаттачарех цаІ я Б. В. Дзгоев керте латтача № 3 йолча газ йоахачен из дІаухийтачен цеха коллектив. Газ яккхара ворхІ бетта план 103,7 процент кхоачаш а яь, планагІа лаьрхІачул совгІа цо яьккхай нийс миллиони 42 эзари кубически метр газ. Потребителашта газ дІаяхийтара пачхаьалкхен план а 104,2 процент кхоачашъяьй цеха болхлоша. Планал совгІа дІаяхьийтай 10 миллиони 42 эзари кубически метр газ.

Овсаре къахьегарал совгІа цеха болхлоша тІагІертта къовсам лоаттабаьб деррига технико-экономически хьокхамаш тоадара а. Цу даькъе а дика каьннай цар. Къахьегама овсарле лакхъяра ворхІ бетта задани 103,3 процент кхоачашъяьй. Газ яккхарга дІабода мах планагІа лаьрхІачул 0,3 процент лох а беш, производствана кходаьд эзараш сомаш. Ер шу доладелча дениз цар кхоьяй 26 эзар совгІа киловатт-сахьат электроэнерги.

Уж толамаш доахача башха-дика производственникаш хиларца белгалбаьнна ба укхаза КИП-а слесараш Ильинов Иван Степанович, Шиянов Иван Алексеевич. Цар шоай смении нормаш даим 125—130 процент кхоачаш а еш, тІехдикача хьала тІа хулийт контрольно-измерительни приборащ. Иштта къахьегача царех хІаранена «Социалистически яхье котваьннар» яха массехк сийлен знак еннай. Цул совгІа Шиянов Ивана наькха тІа лепаш я «Знак Почета» яха орден, Ленински юбилейни медаль, «НийслагІча пятилетка ударник» яха сийлен Знак. Къонача говзанчий дикагІбола хьехамчаш лоархІаш а ва шаккхе слесарь.

СУРТА ТІА: контрольно-измерительни приборо беча балхага хьожаш ба КИП-а слесараш И. Ильинови И. Шиянови.

И. ПЛИЕВА сурт.

РЕМОНТНИКИЙ ГІУЛАКХАШ

Ер пятилетка дикала пятилетка хиларах тарра, хІанз массе производственни участкай коллективаша къаьстта терко ю арахецача продукце дикала. Цу даькъе дукха болх бу «Грозэнерго» управленена чуйоагІча «Грозэнергоремонт» яхача ремонтно - наладочни предприяте болхлоша а. ИттлагІча пятилетка кхоалгІача шера доккхий декхараш тІа а ийца толамца уж кхоачашдеш хьабоагІа тха коллектив, — йоах предприяте производственно-технически отдела начальника Шабазов Шепас. Цар дош деннад укх шера план 27 декабре толамца кхоачашъе, къахьегама овсарле цхьа процент лакхъе.

Предприяте болх беш йиъ цех я. Дуккха балхаш да цар кхоачашдеш. Турбинашта, яьшта ремонт ю, кхыдола тайп-тайпара балхаш кхоачашду. Дика вІаштІехьбаьккхаб запасни оатхалаш арахецача цехера болх а. Массе цехашта, бригадашта юкъе шерра яьржай социалистически яхь. Цу яхье хьалхе лелаеш хьабоагІа Котов Николай Ивановича кулгалдеш йола бригада. Цар арахецаш йола запасной оатхалаш дикен тІехдикен мара хилац. Цу гІулакхага хьежжа еш йола ремонт а дика ю болхлоша. ДІабахача ворхІ бетта дика къахьегаш хилар из коллектив. Дика ремонт яь дІаеннай йиъ турбинен пхиъ яйи. Цу балха царна оттаяь оценкаш я дикен тІехдикен. Болхлоша декхараш тІаийцадар цхьа процент тІехкхоачашбе из болх. ХІаьта цар дІабахача ворхІ бетта пхи процент тІехкхоачашбаьб из.

Цехашта юкъе хьалхара моттиг лелаеш хьайоагІа Окунев Иван Васильевича кулгалдеча котельни цеха коллектив. Дика масал гойташ хьайоагІа Кривоносов, Цатуров, Решитов керте латт бригадаш а. ХІаьта денна шоай балха задани цар кхоачашъю 110—120 процент. Дукха пайдане предложенеш балха юкъехухьаш хьабоагІа болхлой Радионов Павел Дмитриевич, Булавенцев Владимир Иванович, Кинкульский Олег Мартынович. Цар еннача рацпредложенеша нийс эзар сом пайда баьб предприятена. Дика пайдане рацпредложенеш телаш ба котельно- ремонтни цеха болхлой а.

О. ШАДИЕВ.

КОММУНИСТЕХ ДОЛА ДУВЦАРАШ

ВАХАРЕ ШИЙ МОТТИГ ДІАЛАЬЦАЙ ЦО

Дукха ха йоаццаш дицлургдоацаш хоза ди дера «Экажевский» совхоза коартолаш кхеча мехотряда керте латтача Угурчиев Іамархана. Советски Союза Коммунистически парте сийлен мугІарашка дІайийцар из.

Партийни собранера чувенначул тІехьагІа а тІехь дагаухар цунна совхоза коммунисташа шийх тешам бенна даь къамаьлаш, даьха ловцаш.

Дукха уйлаш дега чуессар Іамархана чукхаьчача. Дега тоам беш дар «тешаме новкъост, хьинар дола механизатор, балхах кхеташ вола саг»... яхаш новкъосташа собране дийцар. Боккха мах бора Іамархана цу дешай.

Ший сина атто лехаш хилча далац сага сий. Іамархан хиина а вац иштточарех. Да воацаш виса геттара зІамига волаш денз къахьега волавелар из. Нана а зІамагІа вола воша а вар цо беча балхах тийша. Ханна ше вокха веце а духхьал «Экажевский» совхозе цо къахьега а ткъо шу совгІа ха я.

Лаьттанцарча боккхача безамо воалавир из боахама кхашка, укхаза караерзайир цо механизатора говзал а. Юххьанца хеталора ахархочун болх чІоагІа говзал эшаш боацаш, шийна деррига ховш санна.

Цхьабакъда, тІехьагІо гучадаьлар цунна юрта боахама культураш хьийкъа кхеяра дукха ха дезилга.

Агротехнически бокъонаш боккха теркам тІа а бохийташ Іомаяьчул тІехьагІа, ше из лерттІа чакхйоаха, ханаш а цунах хьахулар а зе ваьлар механизатор. Иштта ха дІаме йода Іоайир цо балха опыт.

1964 шера къона механизатор керте оттаву хьажкІаш кхееча звенона. ХьажкІаш кхееш-м хьалха а хиннавар Іамархан, хІаьта иштта шийна къаьстта кха хьа а денна дІаоттавича, цкъа-дале, шийх тешам бенна хозахийтта дале а, дика лоархІавацар хьалхашка эттача декхарех.

Дика хьийкъа хьажкІаш кхеяра тІехьа республика механизаторашта юкъе яьржача социалистически яхьа юкъевахавар из цу шерашка.

ХьажкІаш кхееча лаккха хьокхамаш - дахарах: «ДикагІа вола хьажкІаш лелаер» яха ВЛКСМ ЦК знак елар зІамигача сага. Цу шерашка лаьрххІа коартолаш кхееш балхаш дІадоладир боахаме. ВІашагІъехка йолайир звенош. Опыт йолча юрта боахама производства ветеранашца Албогачиев АртагІаца, Аушев Ювсапаца. Гиреев Макшарипаца, Гагиев Идрисаца цхьана коартолаш кхееча механизированни звенона керте оттавир Іамархан. Цу хана денз шийх бенна тешам ца боабеш из маьхера культура дика хьувкъаеш хьавоагІа из.

Белгалдаккха деза шерра шера шийгарча участка хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 140 — 160 центнер коартолаш цо чуяхьаш хиина хилар. Іалама ха во лаьттача шерашка а 110 центнерал кІезигагІа хиннабац цо кхеча коартолий хьувкъам.

Цун керттера бахьан лерхІ цо ший болх бовзаш хилар, удобренеех лерттІа пайда эца а агротехнически мероприятеш ший ханнахьа чакхъяха а хар. Алхха шийна ховчох тоъам баь Іац Іамархан. Айхха бувзам лоаттабу цо совхоза механизаторашца, специалисташца.

Иштта бувзам лоаттабу цІи хезача лаьтта леладархочо лоаллаха дадача Къилбаседа-ХІирий АССР Пригородни района боахамий, механизаторашца а. Цу районера Ленина цІерагІча колхозера кхыхьар боахаме дІае дикагІча фух йола коартолаш.

Шерра пайда эц Іамархана лоалахой опытах а, иштта укх шера юххьанца юв укхаза «гребневи» хьисапе коартолаш. Цу тайпара коартолаш дІайийча овсарегІа хулга хайнадар цунна Пригородни районе лаьтта леладархой совещане дакъа лаца вахача.

Укх шера цхьан лаьттара ши хьувкъам кхебе дага ва опыт йола механизатор.

Юрта боахама культураш чуийца даьннача лаьтта пхи гектар коартолаш дІайийнай цо. Совхозаца доазув а долаш дадача Сунженски района боахамашка из вІаштІехьдоалаш хилча тха хІана даргдац из, йоах Іамархана.

90 гектара тІа кхею из керте латтача мехотрядо укх шера коартолаш, уж чуийца йоаллаше а шозлагІа дІайийнараш а хьалхургья. Цо торолургья лаьттах, техниках, кхыдарех шерагІа пайда эца, лакхлургья къахьегама овсарле. Коартолаш дІайийнай гурахье а дика аьха Іодиллача лаьтта, шортта органически а минеральни а удобренеш тайсай, (калийни тухи, нитроаммофоси) дискаш макхаш даьхар. Ханал ши кІира хьалха дІайийна баьлар механизатораш укх шера коартолаш.

Балха тІерабарий оагІув а хинна дІаэттав совхоза керттера агроном Паршоев Шахьид. Цунца дага а вузлаш ший ханнахьа а лерттІа а Іунал ду Іамархана коартолашта.

Укх шера юххьанца вІашагІъеллай боахаме из керте латта мехотряд. Цунна чубоатІа: механизатораш Точиев Мусаи Угурчиев Мухьмади.

Шоай хур ду цар а отряда хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара.

ЧІоагІа къахьег Іамархана балха говзал кхычарна дІахьехаш, гІо деш, хьехам луш. Цудухьа везаш а сий деш а ва из совхоза йоккхача коллективе.

Механизаторий дешар чакхдаьккхача а дукха ха деза практически говзал караерзаеш. Иштта бІарга Іунал деш ва из дийша баьнначул тІехьагІа укх шера боахаме механизаторалла болх бе баьхкача Лолохоев Мухьмад-Башира, Нальгиев Іаббаса, Хидриев Беслана. Ялат чуэцача хана комбайна тІа болх беш цар хьинар дола механизатор. Цул тІехьагІа ший участкера коартолаш чуэца волалургва из.

ХІаьта доккхий декхараш да укх шера цо кулгалдеча отрядо тІаийцараш: 170 центнер коартолаш йоахаргья аьнна дош деннад цо ше Іунал деча 90 гектарах хІаране тІара. Ше денна дош дизза а массе хана а из кхоачашдергдолаш хилара тешал да Іамархана тийнна сийлен грамоташ, яхье котталонаш яхарах тийнна значокаш, иштта ши медаль а еннай цунна къахьегаме а юкъарча вахаре а хьинаре дакъа лацарах.

Массаза а шоай юрта Совета халкъа депутаталла херж из юртахоша, хІаьта иштта Наьсарен райсовете хержа а хиннав Іамархан.

Юрт тоаеча, хозъеча деш дола балхаш из юкъе воацаш даьдац, хьинаре дакъа лаьцар цо грейдерни наькъаш дехкача, хІаьта хІанз цо дош гІоттадарах хьачудуллаш латт хий.

Ший ираз лерхІ цо юртахошта из гІуланх де ший низ дІакхачарах. Парте Центральни Комитета июльски (1978 ш.) Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Леонид Ильич Брежнева яьча доклада тІа боккха мах беш, из механизаторашта юкъе шерра йовзийташ, цунца дувзадена совхоза декхараш дувцаш хул къона коммунист Угурчиев.

Боккхача дезала да ва Іамархан, хІаьта ираз долаш а дика хьалкхувш а боагІа уж. Дика дешаш да цуи мел дола бер.

Уж дезал кхебеча цунна дика оагІув а хинна дІаэттай хьинар дола кхалсаг — цун цІен-нана Люба.

М. АУШЕВ,
телевидене редактор.

ХЬАЛХА ЛАТТА БРИГАДА

Укх деношка «Октябрьнефть» НГДУ здане дІачуводача хьалтехар «Молния» яха листок. Цо хоам бора мастер, коммунист Ноговиков Николай Сергеевич керте латтача скважинашта лаьттан кІала ремонт еча бригадас иттлагІча пятилетка хьалхарча кхаь шера план кхоачашъярах. Кхаь шера задани СССР керда Конституци тІаийца шу дузача денга кхоачашъе ше тІаийца хинна социалистически декхараш ханал дуккха хьалха кхоачашдаьд цо.

Ер шу доладелча денз бригадерча ремонтникаша заданел совгІа ремонт яьй 25 скважинана, царех кхаьннена ремонт йир дІабахача июль бетта.

Ши-шегІа хьахиннадац бригадас доаха къахьегама толамаш. Цун керттера бахьан да хьинар кхо ца деш ремонтникаша къахьегар, бригада къахьегам кхетамца вІаштІехьбаккхар. Цхьа дезал санна барттайна къахьегача бригадерча болхлоша тІагІертта къовсам лоаттабу еш йола ремонт ший ханнахьен дикен чакхъяккхара, шоайла эшаш дола гІо-новкъостал деш хул уж. Иштта къахьегарах балха тІа дика на а йоал бригадерча ремонтникий.

Скважинашта лаьттан кІал ремонт еш кхо бригада я «Октябрьнефть» НГДУ. Уж кхо коллектив шоайла социалистически яхь лелаеш я.

ХІара бетта итогаш ю даьхача толамий яхье яьннача бригадаша. ТІаийца декхараш мишта кхоачашду хьожаш каст-каста шоайла хьежбригадаш. Бригадки собранешка белгалдоах даьха къахьегама толамаши нийсденна кхоачамбоацараши. Уж ца нийсдалийтара де дезараш дувц цар.

Къаьстта дика ший болх вІаштІехьбаькхаб Ноговиков Николай керте латтача ремонтникий бригадас. БоагІбоагІача дІанийсбаьб беррига ш а. Бригадира дукха кхетама болх бу царна юкъе.

Иштта йолча бригада дикагІйола опыти балха метоаши кхыча бригадашкарча ремонтникашта дІайовзийташ беседаш ю скважинашта лаьттан кІала ремонт еча цеха начальника Буров Александр Михайловича. Цу бригада опыт каст-каста ювц партийни болхлойи собранешка. Иштта йолча бригадас планал совгІа кхы а дуккхача скважинашта ремонт ергья ер шу чакхдалалехьа.

М. ГАДАЕВ.

ЛАЬТТАХ ПАЙДА ЭЦАРА ЗАКОН КХОАЧАШДЕ ДЕЗА

Лаьтта — советски общества эгтара доккхагIдола рузкъа — юрта боахама производства керттера средство а халкъа боахама деррига доакъош тIатардуи дегIаухен лард а я.

Дерригача лаьттаех Iилмо яххача тайпара, кхетамца пайда эцар, уж лорадар, цар беркат ма-моггга алсамдаккхар дерригача халкъа декхар.

Цу деша белггалара болх бу тха района боахамашка, хIаьта а бе боагтIача тайпара бац. Дуккха моттигаш я бокъо йоацаш дIалийца лаьтташ сихха юха хьа ца доахаш а вIалла ца доахаш а. лаьтташ дохадеча организацешка оалаш хIама дац, геттара чIоагIа телхаю РСФСР лаьттан Кодекса 35-гIен 60-гIен статьяш. Назрановски района юрта боахама управлене цкъа санна, дуккхаза дIаяьха доллаше а. хIанзалца хьа цхьаь цхьан юрта Совете чакхбаллалца дистадац ковнаца лоархIаш дола гонахьара лаьтташ, де доагтIаш дола хувцамаш даьдац лаьттан-доакъойн боахамийн книгаш тIа.

Укх шера хьалхарча 6 бетта лаьттан Кодекс толхадаь 11 моттиг гучаяьккхай, царех 3 кхоачамбоацар дIадаьккхад. «Назрановский» совхозе бокъо йоацараш леладаь укх тайпара моттигаш я: «Чечингводремстрой» треста Сунженски ПМК-7 (начальник нов. Корнилов) РСФСР лаьттан Кодекса 35 статья толха а яь, шийгара карьер хьайниллай «Назрановский» совхоза лаьтта, хIаьта из бахьан долаш совхоза 13440 сома зе даьд. ПМК кулгалхошта материалаш дIачуеннай Назрановски РОВД-ага, цхьабакъда, сендухьа да а хац, ПМК кулгалхоша харцахьара хIама даьд аьнна хетац следственни органашта, хIаьта совхозо а царга яхаш хIама дац. доахан дажача ший лаьттаех 1,5 гектар толхаяь яле а.

Лаьттах пайда эцара закон кхыча тайпара телхадаь а моттигаш я. Масала, «Назрановский» совхоза директора нов. Зурабова лаьттан Кодекса 60-гIа статья толха а яь, законагIа доацаш къаьсткъаьстача наха шоашта цIенош хьалде кхо участок еннай «Экажевский» совхоза территоре тIара Госсемзапаса лаьттаех (1978 шера 26 июле совхозе тeха приказ № 125).

Назрановски района территоре тIа вIалла бахаш а болх беш а боацача Хамхоев Темарсолта къонгашта ши участок еннай Плиевски отделенера цу тайпара, «боахам билла лаьттан участкаш ягIац цу территоре тIа болх бечеи бахачеи граждананшта мара» яхаш йола РСФСР лаьттан Кодекса 66 статья чIоагIа толха а яь.

БурокIалхарча отделене территоре тIа малав ца ховш волча саго, гобаьккха карт а яь, аьха а аьха чулаьцай доахан дажача лаьттах 0,70 гектар хиллал участок. цхьабакъда из. хIанз а юха хьаяккханза я.

«Назрановский» совхоза дирекце бехкагIа бокъо йоадаш АМООС-а болхлоша укх массайтта шера пайда эц Алханчуртски система №№4, 5, 6 йолча каналий дюкерашта гонахьа уллача цу совхоза лаьттах.

«Экажевский» совхоза территоре тIа лаьттах пайда эцара закон толхадаь 2 моттиг гучаяьккхай. Масала, город Грозне вахача Картоев Iаьлас Экажкъонгий-Юрта малхбоалехьарча оагIорахьа законагIа доацаш аха а аьха, гонахьа карт а яь чулаьцад доахан дажаш хиннача арара 1,18 гектар лаьтта; «Экажевский» совхоза болхлочо Картоев Йоакъапа, сагага хоаттам-оалам а боацаш, шийгтара шийна дIалаьцад 0,41 гектар лаьтта.

Цу шиннена а язъяь материалаш следственни органашка дIачуеннаяр, Iаьдалгара мукъа боацаш дIалийца лаьтташ царгара юха хьадаьхадац. бехке бараш бехктохаме эзабац.

Г. ИМАГОЖЕВ,
лаьттаех пайда эцарен уж лорадарен дешашта вола Пачхьалкхен инспектор.

ИНДЕРА КНИЖКАШ— ТАДЖИКСКИ БИБЛИОТЕКЕ

Индийски фондо лоархIаме моттиг дIалоац Душанберча Фирдоусе цIерагIча библиотеке ше хьахиннача укх 40 шера гулъьйча таджикскии дунени культура книжки ганзашта юкъе. Укхаза таджикскии индийски меттала даьха индийски писателаш яздаь Iалаьмате дукха книжкаш. Къаьстта каст каста кепаетташ араяьхай Р. Тагора; Б. Бхаттачаре романаш. Крешан Чандра, Мулк Радж Ананда, Мирзо Галиба, Премичанда, Сударшана, Амир Хосров Дехлаве произведенеш.

Фирдоусе цIерагIча библиотеке гулъяьй Индех лаьца яздаьча книжкай йоккхагIйолча коллекцех цаI. Из я английски, немецки, польски, чешски, французски, кхыча меттала язъяь.

Дукха ха йоаццаш Таджикистане шерра белгалдаьккхар таджикски советски литературана лард елла Садриддин Айни ваь 100 шу дизар. Цун произведенеш гойтача йоккхача выставке шоашта йоагтIаш йола моттиг хьалоацар Инде кепатеха арадаьхача книжкаша. 1948 шера а тIехьа Аллахабаде араяьннай цун «Дохунда» яха роман. Цул тIехьагIа хIиндийи малаяламен меттала араяьхай «Лаьш» романи «Совдегархочун валар» яха повести. Выставке гойта оттадаь дар бенгалий меттала даьха С. Айне «ДагадоагIараш» а. Уж книжкаш Калькуттерча къаман библиотекера даьхкад Душанбе. ДагадоххарагIа аьлча, 30 мехка къамий библиотенашца книжкаш дIа-юха кхухьийташ я Фирдоусе цIерагIа йола библиотека.

АПН корреспондент.

ФЕГАРЧА ПАССАЖИРАШТА ЛАЬРХIА

ВЕЛОРУССКИ ССР. Минске хьалъеш латт «Минск-2» яха дунеи халкъашта юкъера аэропорт. Проект оттаьй «Ленаэропроектен» «Минскпроектен» специалистий авторски коллективо.

ХIанз хьалъеш латт аэропорта хьалхара аргIа. «Белдорстрой» треста СУ-940 гIишлонхой болабеннаб тахал сихагIарча лайнерашта ТУ-144, аэробуса ИЛ-86, кхыяршта а лаьрхIа йола гIаттара-Iохара полоса хьае.

Хургйолча аэровокзала комплекса чуйоагIа хьежара залаш, гостиница, буфеташ, парикмахерски, магазинаш, городашта юкъера телефон, наьзен берен цIа, кинозал, дукха кхыдараш.

Фегара путешественникаш тIаэцаргба кердача аэропорто 1982 шера.

СУРТА ТIА: иштта хургья «Минск-2» яха аэропорт.

Г. УСЛАМОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

Кхоана-Румыни фашистски Iазапах мукъаяьккха ди, румынски халкъа къаман цIей

Советски эскаро толамца наступлени яр бахьан долаш хьахиннача дикача хьалех пайда а эцаш, 1944 шера 23 августа коммунисташ керте лаьттача румынски халкъо герзаца гIетта а гIетта дIадаьккхар тIема-фашистски диктатура. 1947 шера декабрь бетта коммунистически парте кулгалдеш хиннача румынски халкъо. монархи йоха а яь, Румыни халкъа республика хилар дIакхайкадир. Цу событешца чакхбаьлар паргIатон мукъален бахьан халкъо дуккхача шерашка лоаттабаь къовсам, дIадоладелар мехка исторе хинна овлан тIара хувцамаш, хьахилар халкъа вахара еррига уклад революце наькъаца хувцара эша хьалаш. Социалистически общество хьалъяра лоаттабеча къовсаме республика къахьегамхоша шолгIаре лувцар Советски Союзен кхыча социалистически мехкийн йIаьхий опыт, вежарий новкъостал, царца лелада масса а оагIорахьара гIулакхаш. Буржуазно-помещечьи строях юхедиса экономически тIехьайнсар толамца дIа а даьккха, динамично дегIауха дуккхача доакъоех латта экономика, кооперировании юрта боахам, хьалха латта Iилмен культурен дола социалистически пачхьалкхе хиннай Румынех.

Халкъа Iаьдал латтача шерашка цхьан сага лоархIаш реальни доходаш диазза лакхъеннай, пачхьалкхен фондий чотагIен пачхьалкхен новкъосталцен наха чубаха цIенош хьалделта — 12-зза.

СУРТА ТIА: Городе Фокшане хьалъеш латта нах чубахаргболча цIеной массив.
Аджер-пресс—ТАСС сурт.

ДОККХИЙ ХIАМАШ КАРАГIДУВЛАРА НАЬКЪАЦА

Антифашистски восстани 1944 шера 23 августа гIеттар румынски халкъ. Цул тIехьагIа Советски Эскаро румынски фашистски Iазапах цIенъяь мукъаяккхар мехка вахаре овлангара исторически гола тохарца, цунна хьалхашка до хьабийллар социалистически кхоанега бода никъ. 23 августера Ди Румыне къаман цIей а хинна дIаэттад. ЦIей гаргакхоачача хана Румыне массе миIинг ера рапорташ ух къахьегаме керда толамаш дахарах, дIадахача 34 шера из дегIаяра итогаш ю. Цу юкъа Брэиле — мехкарча 39 уездах цхьаннахьа — хиннача овлангарча хувцамех дувц лохе язъьча корреспонденце тIа.

Массаза а Брэила гербаца хиннад купечески кема сурт — Дунайна йисте гIолларча Румыне районашка бахача наха лелаяьча торговле символ. Дунай хий а тедаш мух мо масса додача кема сурт латт уезда кердача герба тIа а. цхьабакъда хIанз цунна лалла латт экскаватор, электропередача высоковольтни лине ажурни мачташ, Iилмаи культуран сердал тела ала санна тоIIаяь бе йоаллаш факел а йолаш дола кулг. Уж деррига хIамаш — кердача Брэила, ерригача республикаца цхьана румынски лаьттан тIа дегIаенача социалистически общества здани бIубенна хьалъеш боахкача цун гражданий кердача кхела символаш.

ДIаяхача хана хиннарашка хьежача хIанзара дарий мах дикагIа булургба. Буржуазно-помещиний Румыне тесса йита юстара провинциальни миIинг яр Брэила. Цун ерригa промышленность сапа, кирпишк, генарий даьтта арахецача массехк итташ кагийча мастерскех латташ мара яцар. 40 лор мара кхачацар ерригача Брэилана, хIаьта хIара эзар сага лоархIаш 145 — 200 бер лара. Малар мела заведенеш дукха хиларцеи ялата культурай хьувкъам геттара лоха хиларцен «цIн хеза» яр уезд.

Боарам боацаш йоккха юкъ йоалл цу шерашкарча Брэилаи республика йоккха индустриальни центр а хинна дIаэттача Брэилаи юкъе. Уезде шерра дегIаенай химически машинашъюи, хьу чакхйоаха а металлургически а, кемаш дуи яйген промышленность. ХIанз укхаза хьаду дерригача румынски синтетически таьхи цIекехи 95 процент, 14 процент целлюлоза, дай-мехка еррига экскаватораш, кхыяраш. Итташ эзараш болхлой ба шоай продукцеца къаман экономика эгтара лоархIамегIа дола доакъош Iалашдеча уезда 26 хIанзарчар тайпарча промышленни предприяте къахьегаш. Советски Iаьдал латтача шерашка белггалара толамаш даьхад 1938 шера ерригача Румыне йоаккхаш хиннар миссел электричество хIанз йоаккхаш болча брэильски энергетикаша.

Цхьатарра дегIаух уезда юрта боахам а. Укх гIеххьарча кхаь шера хаоттама хьалаш аьттув боацаш хиннадоллашехьа а, кхашка къахьегараша хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 31 центнер совгIа кIа, 50 центнер хIана яхац аьнна хьажкIаш, 17 центнер генараш доах. Укхаза хьалъяьй йоккхий пачхьалкхен юртбоахама предприятеш.

ХIара шера къонлуши тоалуши я город Брэила — ше хьахинна ворхIлагIа бIаь шу доладенна уезда яр сайна цIи йола цуи центр. ХIанз 200 эзар саг вахача цу города юхь я тахан чуIеча кердача цIеной кварталаш, культура дворецаш, кинотеатраш, хIанзарчар тайпара йола школаши детсадаши. Iи деш йола паркаш. Советски Iаьдал латтача шерашка укхаза кердача цIеношка ваха чухайнав 80 эзар саг, вешта аьлча 1944 шера хиннача цу городе мел баьха нах.

Шоай хIама тоадар духьа даьхено еча йоакхонна уезда къахьегамхоша жоп лу къахьегаме доахача доккхийча толамашца. Укх денношка беррuгача мехка гIолла чакхбаьлар мехка хIанзалца хьа ца яьча тайпара йоккхача, 8 — 10 кубометр чухошаш новш а йолаш йолча экскаватора брэильски машинашъераша толаме тохкам барах бола кхаа.

Иштта да Брэилера, Румыне Социалистически Республика цхьан уездера кердадараш. Цо къаьгга хьахьокх халкъа Iаьдал латтача шерашка Советски Союзаци социализма кхыча мехкащен айхха цхьана гIулакхаш леладарахи цар вежарашха новкъостал дарахи беррuгача мехко даьха доккхий толамаш. Цу шерашка тIом хьале хьалхарча ханаца нийсйича 38-зза дукхагIа хинна СРР арахеца промышленни продукци. 45-зза хIана хиннадац аьнна дукхагIа хиннад республике лоаладу болат, 5-зза совгIа дукхагIа хьаю электроэнерги. ХIанз румынски химически заводашка цхьан денал кIеззига совгIча хана арахец бIарччача 1938 шера хецаш хиннар миссел химически продукци.

Халкъа боахам дегIабоалабеча вежарашха долча румынски халкъо доахача толамаша дег тIара гIадбига болча советски наха лов къаман экономика айяра даькъе цунна керда доккхий хIамаш карагIдувлар. Вай шин мехка халкъий юкъмоттиг тIехь-тIехьа тоалуш я. Цу даькъе хоадамболлаш болча лоархIаме я КПСС-аи РКП-енеи юкъера солидарности новкъосташха цхьана леладу гIулакхаши, массаза а тоалуш хьаихан дIахо кхы а шерагIа перспектива йолаши йола советско-румынски юкъмоттиг хаддаза тоаеш дола новкъосталта Л. И. Брежневнеи Н. Чаушескунеи юкъе хула вIашагIкхетараши бувзамаши.

В. КУДЕЛИН,
ТАСС корреспондент.

ВIашагIкхийттача Штаташка содаш яц кхалнаха дискриминаци яра духьалара общественноста выступленеш.

Тайп-тайпара бахьанаш а доахаш кхалнах балха дIайийбе тигац американски корпорацеш. Балхазал царна юкъе цкъан ахаззен лакхагIа я юкъера лаьрхIача мехкачул, хIаьта лу алапи маIача наьха юкъерча алапел 57 процент лохагIа да. Бахьан доацаш дацар 1977 шу чакхдоаллаш кхалнаьха гIулакхашта йолча США къаман комиссе ший доклада тIа, «миллионаш болча американкашта дискриминаци, перспективашта доазув тохар, экономически халонаш хьалха хиннача бесса хIара деннара реальность я» аьнна дIаяздар.

СУРТА ТIА: Сиэтле яхача городе (штат Вашингтон) американкай бокъонаш хьаллацара яь хинна массови демонстраци.

АП-ТАСС. сурт.

ГАНГСТЕРАШТА ГIО ДУ ПОЛИЦЕ

Укх тIеххьарча хана Гондураса кепайоазон тIа каст-каста арадувл нах боабеш, удабеш дIакхухьаш, террористически акцеш лелаеш хиларах дола хоамаш. Центральни Америкерча цу йоккха йоацача пачхьалкхене зуламаш тIехь - тIехьа дукхагIа хулаш хиларо, вIалла тамаш а йоацаш, общественноста сатем бoабаьб. Дукха ха йоаццаш экстренно арахецаш хинна газеташ доккхийча алапашца керте гIолла даь йоазош а долаш арадаьлар: «Наркотикаш йохкарий банда я мехка лелаш», «Гондурасски мафе зуламаш».

Соахка декабрь бетта Тегусигальпе — Гондураса столице — ФеррaригIар мари сесаги додадаь дахьарах дIадоладелар долла хIама. Массаза а мо мара, зулам хьагучадаккхара дукха сагота хилланзар полици. Иштта диц а денна дIадаргдолаш хиннад из, нагахьа санна шоай репортажашта материал кораяр догдоахаш из дош тахка журналисташ болабенна хиннабецаре.

ТIаккха дукха ха ялалехьа газеташ тIа арадаьлар дагадоаца хоамаш. Гучадаьлар, ФеррaригIар мари сесаги довр, итташ кхыдола зуламаш а санна, цхьан организаце карагIа хинна гIулакх хилар. Цу цхьан ханна хайра, гондурасски мафиозаш наркотикаш ийеш - йохкаш хилар, цу тIа а полицегахьара новкъостал доацаш цар из ца леладеш хилар. Иштта гучадаьлар, «порядок хьалоаттаерий» бандиташца а тоьал чIоагIа тоссаденна гIулакхаш хинна хилар. цар телаш дукха ахча а долаш. Цудухьа кхетаде хала дацар цхьадола зуламаш хьагучадахара полици сих хIана лац. ДIахорча журналистий тохкамо хьахьекхар наркотикий базарца вувзавенна иштта гондурасски герзашцарча низий массехк лакхера эпсар а хинна хилар.

ЧIоагIа халахетар хила кийчлуш дар мехка, Гондураса прогрессивни общественноста правительствагара хоадамболлаш хьадийхар коррупценеи бандитизманеи духьала сихха де доагIар делга. Кхы а чIоагIагIа дIадийхар из, США-рчеи Колумберчеи наркотикаш йохкаэцара дунеи халкъашта юкъерча центраца айхха ювзаенна йола банда мехка лелаш хилар Гондураса герзашцарча низий главнокомандующе Поликарпо Пас Гарсиас хьанхайкадаьчул тIехьагIа. Полицеи эскара эпсарийн бувзамаш тахкара къаьстта военни комиссе вIашагIйола лаьрхIад республика герзашцарча низий лакхерча совето. Коррупци лелаль йоккхий фaкташ гучаьхар по полицейски чинашта юкъера. Из бахьан долаш полицейски аппарате чистка а эргалонаш а яьй.

Цхьабакъда комиссе цигача цIаьхха болх сацийтаб. Моттигерча обозревателаца хьакхайкадаьчох, зуламеча организацена гIо дерий списка тIа дIахора бараш гондурасски эскара лакхерча эпсарех нах хилар бахьан долаш да из. Уж тайпа нах гучабахар республика военни правительствана хьашт долаш хIама хиннадац. Из иштта хилар бакъдеш дар доккхий чинаш долча эпсараца коррупцеш лелаяр фуннагIамоллагIа даь а тоIадеи цу тайппара халахетар ца хилийтеи безам болаш гондурасски инаралаш хилар.

Цхьабакъда из де цар вIаштIехьдаьннадац. Общественность кхы Iение а ца Iерах ший гIулакх юха а дIадоладанза яьннаяц комисси, хIаьта цул тIехьагIа дукха ха ялалехьа гучадаьннад, эскарерча эпсарех массехк саг лаьцалга. Царех дегабуам бу дунен тIарча дуккхача мехкий полицена дика вовзаш вола, хIанзалца кортамукъа лелаш вола контрабандист Р. Матта керте латта наркотикаш эцаш-йохкаш мехка лелача шайкаца бувзамаш да аьнна хеташ.

Гондураса прогрессивни общественносто могаду мехка дIадоладенна хувцамаш. Хриамийи политически партейи хьакъехьара закон дукха ха йоаццаш тIайийцачул тIехьагIа коммунистий инициативагIа переговораш йоленнай йиь прогрессивни парте кулгалхой. Цар лаьрхIар — хьатIадоагIача шера хургдолча массане а юкъарча хоржамашка доал деча партешца къовсалургйола политически фронт хьаелга.

Мехка гIолла дIахецтача коррупцеи зуламаши демократизаце процесса мел зе де йиш я теркал а деш. Гондураса общественносто военни правительствагара дIадех зуламеча махинацешца бувзабенна мел барех пачхьалкхен аппарат цIенъяра сихха де доагIар делга.

А. БЕРЕЖКОВ.
(ТАСС).

ЭРГАЙОАЛАШ ЛАТТ ЛОАМАН АЛТАЙ

Шин событе вигар со 25 шера се ца хиннача Горно-Алтайски автономни областе. Укх шера июне ший шовзтгзе итт шу далар белгалдаьккхар областа административни центро Горно-Алтайске . Цу деноши укхаза хилар Москверча а, Новосибирскерча а. кхыча городашкарча а Iилмахоша дакъа а лоацаш йола «Къамаш чIоагIа дегIаахари вIаши гаргадахари коммунизм хьалъяра закономерность» аьнна йола Iилма-теоретически конференци.

ЦIей дездеча баьхнабар Венгре лоацар миссел йола майда дIалоацача 170 эзар саг вахача областа кхыметтел эгтара гаьнагIарча районашка баха нах а. Цар кхоалагIа дакъа ба города а, областа а. Малхбузен СибарегIен къулбехьен дакъа дIалоацача йоккхача Алтайски края а цIи енна дилла а цига баьхараш — алтайцаш. ГIулакх, цхьабакъда, цIерах латтац: цхьадола халкъаш географически карташ тIа алхха цIи мара ца юташ дIадийннад. Из кхел тIаоттар нхерам болаш бар алтайцаш а: СибарегIен тохкамхоша вай бIаьшере йолаеннача ханне а белгалдоахар уж Iалаьмате дукха бовш хилар. ХIаьта хIанз конференце кхыметтел къовсам а иккхар, зIамига къам да алтайцаш е бокъонца къам хулаш доагIа цунах, яхача деша.

Къам хинна дIаоттар хIанз хулаш латта а гарггарча хана е хIанз гаьнарча тIайоагIача хана хургдола а хIама да, — аьлар цхьан Iилмахочо. Цхьабакъда из дош гIоттаро хьахьокх халкъага вахара низ бенна хилар.

Цу вахара низа эгтара хьалхара хьокхам ба дилла а крае баха бола нах -бебаш латташ хилар: нагахьа санна 1959 шерарча переписах алтайцаш 38 эзар сага лоархIам болаш хинабале, хIанз уж 56 эзар гаргга ба. Нах байна кхоачалуш латтача КъилбаседенИ КъулбехьенИ Америке, Аляске е Австрале дилла а даьхача къамашка хьежача цецвоаккхаш хIама да, амма бебара тенденци. академика Алексей Окладникова белгалдоаххача тайпара, СибарегIарча дерригача кагийча къамашта юкъе латташ дола хIама да.

Цун бахьан доал эгтара хьалха, доккхийча а кагийча а къамий шоай пачхьалкхенаш хилийтарах латтача вай пачхьалкхен къамий политиках. Эгтара хьалхарчарца, 1922 шера. хьайир цул тIехьагIа ялх шу даьлча мара город а ца хиннача Улала оалаш хиннача юрта центр а йолаш йола Горно-Алтайски автономни область. ТIатохаргда вай, алтайций яцар промышленность, бувзам, лораш, хIанзарча цивилизаце кхыйола эргалонаш. Йолаш яр: 23 кустарни даьтта доаккха завод, 38 киназ, 2 монастырь, хIаьта школа цхьаккха а яцар.

Сов хьалха, халкъ ше шийна доалде могаргдолча кхачалехьа енна хинна йий теш автономи? Советски пачхьалкхен къамий политика маIан юххьанца деиз хьа а къаьстта шоай быт а къаман состав а йолаш долча халкъашта «автономни областий союзашка вIашагIкхета» бокъо яларах латтар. Иштта дIаяздаьдар 60 шу хьалха хьалхарча Советски Конституце тIа. Автономи чIоагIаь я 1974 шерарча СССР кердача конституце къамий пачхьалкхен устройствах а. Кагийча къамий проблема Советски пачхьалкхено къестаю цар экономикаи культураи «юкъарча боарамга ца а хьежаш. Цу тайпара дегIаахара гIо ду шоай мукъехьа хилийтаро. Бахьан доацаш дацар СССР-а номадай (кочевникаш хьайбаш леладераш) проблема къоастаяр ООН еча дунеи халкъашта юкъерча конференцешка тайп-тайпарча мехкашкарча Iилмахоша Казахстана, Киргизе, Алтая масалех Iомаеш хилар.

Автономе гIо даьд халкъа сакхетам юхахьахилийтара, хIаьта цунца экономика дегIаахаро цун ший мукъагIа хилара торо лакхъяра. Вай мехкарча бархI автономни областах цхьание чу вIашагIкхийттача алтайски халкъо гойт цу даькъера тешавеш дола дуккха масалаш.

Горно-Алтайски областе дегIаух боахама традиционно къаман доакъош, къоастадаь аьлча, доахан леладар. Укхаза болх беш ба, шоай бIарча династеш а йолаш бола жа Iуй. Масала, Семендеев Ялбакпашай 13 бер да, техникум а яьккха Байкала-Амурски магистраль хьалъеча болх бе яхача йоIагара Надеждагара дIамел иккхар, берригаш а жа Iуй ба.

Бакъдар аьлча, алтайций хIара деннара профессеш дегIаухаш латт: хIанз укхаза хIара иттлагIвола болхлои хIара виълагIвола специалисти — дилла а укхаза баьхача наьха викалаш ба. Вахача наьха цхьан даькъо керда профессеш караерзаль яле а, доахан леладар боахама керттера а динамични а дакъа долаш дус. ТIеххьарча 25 шера доахан кхоалагIа дакъа тIакхийттад, жа — хIама ца эшшаш шозза, хIаьта ах-акха гаьзарий, саьрч, моралаш — 2,5-зза.

Боахама традиционни доакъой лоархIам лакха хилар хьалха хинна вахара уклад йисай яхилга дац. Города доаллаха ядача нах бахача моттигашка а яйнай сона юрташ. Цхьабакъда, нагахьа санна хьалха царна чу нах дилла а баьха. бале, хIанз юрта дикача доккхийча цIеношта йиххера аьхки нах бахаш йола моттиг я. Хьайбай цIенех даь барзкъаш го йиш я хIанз цIейш дездеча хана а музее а. Даь-да цIекех даь барзкъаш дувхадеш ваьха а векна а волча Тадыев Павела куро вуг со кердача городе, из я. алтайцаша оалача тайпара, «юрта тIа юрта егIа» — вешта аьлча кхозза — диазза вIаштIара даь цIенош а долаш. Тадыева йистелькккхача педагогически училища арахийцаб пхи эзар саг гаргга хьехархой. Педагогически институто юкъерча школашта кийчбу преподавателаш, цу школашка дукхагIча даькъе дерригa алтайций бераш пачхьалкхено Iалашдеш хул. Исторически Iилмай кандидат доцент Павел Тадыев директор волча исторе, метта, литература Iилма-тохкама институто вIашагIтох автономи хилалехьа ший йоазув а ца хиннача алтайски халкъа культура толамаш.

ХIаьта хIанз Горни Алтае ткъеста СССР писателий Союза член ва. Областе «бахача наьха сага сих лаьрхIача» из эгтара лакхагIчарех цхьа хьокхам ба кхыметтел къаман культура геттара сиха дегIайоагIаш долча СССР кагийча къамашта юкъе а. Моттигерча книжни издательство духхьал тIеххьарча пхе шера арахецийтад 1382 эзар экземпляр книжкаши брошюраши — керттерча даькъе алтайски меттала, царна юкъе да 60 учебники пособии. Хьадаьд къаман драматически театр, цун кердача здане хозьлый город.

ЦIей а городи дерригa халкъи тIеххьарча шерашка дегIаахара итогаш яь конференци а яьлча, парте Горно-Алтайски областной комитета хьалхара секретарь Николай Лазебный волча а ваха дийхар аз цунгара из лоаман край дегIаахара перспективех дувцилга. Эгтара хьалха цо белдаьккхар дулха производство дегIаахара темпашка диллача областо мехка хьалхара моттиг лоацаш хилари иштта еррuгача саьрчий пантех (мулаех) цо 60 процент лулгеи. Цунца цхьан хиш дехкара ларда тIа дегIайоагIа доанъарий производство. Монголецарчеи Китайцарчеи доазон тIа лакхача лоамашкарча аренашка хий диллад хьалхарча 30 эзар гектара тIа.

Область алхха боахама традиционни доакъошта ориентаци яь Iац, белгалдаьккхар Николай Лазебне. Лоаман Алтай дукха я пайдане охкалаши гидроресурсаши. Масала, тохкам баь гучаьха Холзунски аьшк доаллача моттига запасаш 1,2 миллиард тонн я. Катунски гидростанце торо хулийтаргья цаI-ах миллион гектар хий тIадаьнна лаьтташ юрта боахама оборота юкъедоаладеи Алтая шаьрачарача даькъ тIа 600 эзар гектара тIа хий диллеи, цул совгIа хургйолча еза-йоккхача промышленноста электросвет а лургья.

Юрий ШЕБАЛИН,
АПН корреспондент.

Олимпиада 80-нега хьежаш я Ленинград

Советски столице прописка ял йолча «Олимпиада-80» оргкомитето тIанийцай олимпийски футбольни турнира хьалхара яхьаца доаца ловзараш шоай городашка де аьнна йола Ленинградера, Киевера, Минскера предложени. Нева тIарча городе хьинаре кийчо еш я Олимпиадана. Реконструкци еш латт 80 эзар хьожараш чухоашача С. М. Кирова цIерагIча стадиона. Укхаза хьалъеш латт 70 метр лакха сердало лургйола гIалаш, тоаду бехкеча хьаьшашта лаьрхIа ложаш, комментаторий кабинаш, пресс-центр.

Олимпийски объекташта юкъе я хьалъеш латта универсальни Еврове эгтара йоккхагIйола спорта Дворец. Цун тховна кIал хургья баьццара синтетически кIувс а болаш йола стандартни футбольни майда, конькаш хехкарашта бола 333 метр бIаьха ша никъ, фигуристаштеи хоккеисташтеи йола ша баь майда; хьаю теннисни корташ, волейбольни баскетбольни майдаш. Яхьашка хьожаш хила йиш хургья укхаза 25 эзар сага.

Нева йистошка хьаьший теркам тIаозаш футболистий олимпийски къовсамаш хинна Iергдац. Эзараш бола нах боагIаргба укхаза города Iалаьмате хоза архитектурни ансамблеш го, цун уникальни памятникаш довза, дунен культура жовхьараш чудолча музейшка хила.

Олимпиада-80 хьаьшашта лаьрхIача программа тIа я дикагIйолча кхоллама коллективай выступленеш, театральни а кино а премьераш, эстрадни представленеш, дунен халкъашта юкъера выставкаш, конкурсаш.

СУРТАШ ТIА: (лохе) «Ленинград» яха гостиница. Укхаза бахаргба Олимпиада хьаьший, (лакхе) ишта хургья Ленинграда керттера спортивни арена — С. М. Кирова цIерагIара стадион. 1980 шера аьхки укхаза хургда Олимпиада футбольни къовсамаш.

М. БЛОХИНЕИ Н. НАУМЕНКОИ сурташ
ТАСС фотохроника.

МАРХЕХ ДОАЛА ЗУЛАМ

ТIеххьарча шерашка вай мехка Iалаьмате доккхий хувцамаш хилар бахьан долаш дукха къахьегамхой дына тIехьара хьабаьннаб.

ХIаьта а вай республике бахача наьха цхьадола дакъа дына пхе бIоагIах цаI лоархIаш дола марха кхоабаш да. Ислама законех хIара дынах теша саг бIарччача бетта сатассалехьа деиз боад боллалца хIама ца дуаш, хий ца молаш лела веза, цун бокъо яц, кхыметтел дуача хIамах хьажъяккха, дарбанна молха мала.

Рамазан оалаш болча бетта марха кхабара традици ислам далалехьарча къаьнарча Араве обрядашкара хьадоагIаш хIама да. Амма, классашта екъаеннача общества дына юкъе цу обряда социальни маIан кердадаьннад, доалдеча тIоаний хьашташна эттад. Мархий хана «къахьегамхошта къаьстта дуккагIа дувц цар кхел даьла, дунен тIарча цун «наместникий» «кара хилар».

ХIама ца дуаш лелар-м марха тIеханахьара, гуш йола оагIув мара яц. цун чухье, чулоацам, керттера дар саг бусалба дына чIоагIагIа тIехьаваккхар, дунен уйлаш кер чура а яьха, из далла деча гIулакха тIаверзавар да.

ТIеххьарча хана зелуш чIоагIъеннай дынах тешараш кIезигбалара процесс. Цудухьа нахага марха кхабийта гIерташ ды хестабеш дола керда хIамаш леха дезаш ба дына хьалха латтараш. Дына хьехамашта модернизаци яра цар кхайкаду марха общественни лоархIам болаш хIама да, яхаш. Цар йоах, мархо дунен тIа вахача хана а гIо ду сага. Меца лелаш хилча саг халонаш ла Iомалу, ше де лаьрхIа хIама дагавувлаш юха а ца лелхаш тIагIертта де Iомаву, дегIо яхар ца дара, ше хьалаьца никъ лорзагIа ца воалаш дIабахьара йола уйлаш чIоагIъю. Вешта аьлча, ала гIертар да, дыно керда саг хьалкхеве гIо ду, цудухьа цунах теша веза.

Шоаш дувцарех нах тешабе гIерташ дага а доацар оал моллашеи цар гонахьенош. Кхы эхь ца хеташ, вай ханарча медицинах шоай гIулакха пайда эца гIерт. Масала, цар йоах, мархо сага че тоаю. моллагIа бия кхача ловргболаш ю из, совдола дозал дIа а даьккхе дегI паргIата доаккх, марха цар яхачох, кер цIенбу бутт ба. Бокъонца лаьрхIача гIулакх ишта дац. Сатассалехьа деиз боад боллалца йолча хана хIама ца дуаш лелара гIа саг чIоаггIа маьлхара вода, дегIа низ бох, корта бIогора ух, цкъаза сакхетам чура а воал. Из бахьан долаш низ беха а бехе, лерттIа болх булац. БIарччача бетта кхача баара режим толхаяр сага унахцIенонна Iаткъ. Сарахьа марха доасташ сарралца меца лийнача саго хIама дукха а сиха а ю. ХIаьта хозза Iовша а ца Iовшаш Iочубиаьча кхачо кера лазар ду. Сарахьа хIама дукха диача наб а во ю саго. Цул совгIа, хозза набарах а визалехьа, сатассалехьа гIатта веза марха дехка. Цу тайппара сага вахара ритм йохаю. ТIаккха цо сага организм толхае тарлу. Атта хургда гастрит яха лазар, цул совгIа, организма инфекпешта духьала латта а низ хилац.

Цхьадолча лазарий керттера дарба диета нийса лелаяр ма дий. Диета толхайича лазараш хьов. Уж да чен язва, шекара диабет, жомарий, пехкий. кхыдола лазараш. Моттигаш я мархий бетта туберкулез, анаш, кхыдараш санна дола хронически лазараш юха а хьувш мархаш кхоабача наха хало эза. Дийнахьа меца а лелаш, сарахьа боарамал тIех хIама дааро дог а толхаду, хIаьта лазар долча дега из геттара кхераме а да, хIана аьлча боарамал совгIча нагрузко коронаросклерозага, кхыметтел инфарктага а вига тарлу.

Марха кхабарца дувзаденна цу тайпара гIулакхаш нийслуш хилар бахьан долаш, чIоаггIа лоархIаме да дынах тешарашта юкъе кхетама болх бар. ДIахайта деза марха кхабар берашта, кхувшбоагIарашта геттара зене хилар. Марха дешархой унахцIенонна зе дарал совгIа, сакхетама а Iаткъ, хьахьехачох кхетар лохлу. Педагогически коллективай, пионерски комсомольски организацей декхар да цу хьакъехьара кхетама болх шерра боаржабар.

Марха кхабаро цIаккха а гIойле яьяц наха, хIаьта Iилмаи техникаи сийлахь-йоккхий коталонаш йоахача, коммунистически общество хьалъеча хана цунна моттиг хила йиш яц вай вахаре.

И. САДУЛАЕВ,
санитарни просвещене
ЦIен литсотрудник.

ЮРТАХОЙ ХЬАШТАШ КХОАЧАШДУ

Нестеровски станице бахача нахах наггахьа саг хургвац лакхача, диткъача дегIара, юкъерча ханара кхалсаг Зиборова Нина Андреевна ца йовзаш. Из я цу станицерча «Путь к коммунизму» яхача колхоза къахьегамхой культурни болх вIаштIехьбоаккхар. Дукха шераш дIадахад цо из болх беш. Нина Андреевнана дика довз юртарча наьха культурни хьашташ, цар безам дукхагIа тIабодаш дар.

— Укх шера къаьстта дукха да тха де деза гIулакхаш, — йоах Нина Андреевнас. — Ер шу тоIамца чакхдаккхар еррига пятилетка кхоачашъяра боккха лоархIам болаш да. Къахьега дукхагIа дог доагIаргдолаш колхозхошта культурни гIулакх де, шоашта хьалхашка латта декхараш цар кIоаргагIа кхетадергдолаш политически болх бе гIерт тхо.

Колхоза культура болхлоца къаьстта теркам тIабахийтар гурахьа дIадийна ялат укх шера чуэцача хана цига къахьегача наьха культурни вахар сакъердаме дара, парте ЦК июльски (1978 ш.) Пленума материалаш, социалистически яхье хьалхалаттараш дIабовзийтара, болх тIехь-тIехьагIа дукхагIа бара механизаторийи шоферийи дог ураоттадара, Ставропольски краерча ипатовций ялат чуэцара опыт шерра дIайовзийтара.

Цар ерригача станицана дIабовзийтар ялат чуэцача хана доккхий толамаш даьха комбайнераши шофераши, цар сийна «молнеш» араяьхар, байракхаш урагIъяхийтар. Уж ба 3000 центнер ялат арда дезача цаIи ахи норма кхоачашъяь комбайнераш вежарий БобровскийгIар Виктори Владимири, хIаьта, ишта ялат чуэцача дика къахьегаш чакхбаьнна комбайнераш Павленко Георгий Стефанович, Кондрашов Василий Иванович, кхыбараш.

Уж санна белгалбаьхар 3000 центнер ялат дIадахьа дезача кхо норма кхоачашъяь шофер Гинаев Сайт-Ахьмад, шиша норма яьккха шофераш Безребров Виктор Иванович, Шадиев Iаьлий Къурейш, кхыбараш.

Яхье котбаьннарашта хIара денна лора котвалара вымпел, хIаьта хIара цхьа эзар центнер ялат массаза оард, из аьрдача комбайнера машина тIа цIе седкъа булар.

Белгала ца боахаш битацар къахьегама дисциплина телхаераш, балха тIа малара тIаккхувраш, ялат чуэцача болх цIена ца бераш. Уж бувцаш арайоахар «Тревога» яха листок, «Крокодил», «Комсомольский прожектор» яха пенгазеташ.

Цу тайпара дIахо а гIулакх деш ба колхоза культура болхлой. ХIанз уж хул коартолаш, баьцадаараш, сомаш чуэцача, доакъар кийчдеча, доахана фермашка.

— Оаха беш бола культура болх аьхки а Iай а цIаккха юкъагIбалац, — йоах Нина Андреевнас. Колхоза партийни организаце, цун секретара Ибрагимов Жалила чIоагIа хьаллоац оаха деш дола гIулакх, новкъостал ду тхона. Станице хьалъеш латт вай ханара культура Двореца здани. Из яь яьлча йоккха хургья культура болхлой коллектив, шерагIа хургья цун программа. Дукха ба художественни самодеятельноста юкъе дакъа лаца безам бараш, къаьстта гIалгIаехи нохчехи бола кагий нахи мехкарийи. Ткъаьх совгIа долча къамах бола нах бахача станице оахош дер лоархIаме гIулакх хет тхона, из бехктокхаме хеташ де а гIерт.

Колхозхой станице бахача наьха культура, цар политически интернациональни сакхетам лакхбара доккха гIулакх ду Зиборова Нина Андреевнас кулгалдеча культура болхлоша.

Ю. ЮСУПОВ.

ФУТБОЛ

«Терека» дика аьттув балар санна лархIа мегаргдолаш хIама да 19-ча августе Львове моттигерча «Карпаты» яхача командаца ший хинна ловзар счет 1:1 а йолаш цо чакхдаккхар. Иштта Иваново-Франковскеи Львовеи лайзачул тIехьагIа яккха йиш йолча йиъ очкох кхо очко яьккхай «Тереко».

Цул шн ди хьалхагIа хьалхарча лига кхыйолча командашта юкъе хинна кхыдола вIашагIкхетараш иштта чакхдаьннад:

«Шинник» —«Кузбасс»— 5:1, «Динамо» (Ленинград) — «Уралмаш» — 2:2, «Динамо» (Минск) — «Крылья Советов» — 0:1, «Жальгирис» — «Кубань» — 0:0, «Нистру» — «Памир» — 3:0, СКА (Одесса) — «Колхозчи» — 2:0, «Спартак» (Иваново - Франковск) — «Спартак» (Орджоникидзе) — 3:0, СКА (Дона тIара Ростов) — «Торпедо» — 1:0, «Металлург» — «Таврия»— 1:1.

Тахан С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе «Тереко» тIаэц Вильнюсера «Жальгирис» яха команда.

СССР ФУТБОЛАХ ЙОЛЧА ЧЕМПИОНАТА ХЬАЛХАРЧА ЛИГЕРЧА КОМАНДАИ ТУРНИРНИ ТАБЛИЦА
(21-ча августага диллача)

	Командаш	Л	К	Н	Э	Б	О
1.	«Крылья Советов»	25	14	8	3	34—16	36
2.	«Динамо» Мн.	25	11	9	5	33—22	31
3.	СКА Р.	24	10	11	3	40—23	31
4.	«Кубань»	25	11	8	6	35—25	30
5.	«Карпаты»	23	11	7	5	33—22	29
6.	«Нистру»	25	11	7	7	32—21	29
7.	«Терек»	25	10	6	9	33—34	26
8.	«Жальгирис»	24	7	12	5	26—22	26
9.	«Кузбасс»	25	9	7	9	27—33	25
10.	«Торпедо»	24	9	6	9	26—24	24
11.	«Таврия»	24	8	8	8	29—24	24
12.	«Шинник»	23	8	7	8	25—23	23
13.	«Спартак» И.-Ф.	25	9	4	12	26—38	22
14.	СКА Од.	25	7	8	10	28—33	22
15.	«Памир»	25	5	12	8	26—27	22
16.	«Динамо» Лд.	25	6	9	10	35—40	21
17.	«Металлург»	24	5	11	8	22—39	21
18.	«Уралмаш»	25	5	8	12	17—33	18
19.	«Колхозчи»	25	5	6	14	18—40	16
20.	«Спартак» Орд.	24	5	4	15	17—35	14

«ВАЙНАХА» ГАСТРОЛЕШ

МоллагIча а творчески коллектива гастролаш Iалаьмате сакъердаме а бехктокхаме а декхар да, хIана аьлча, кердача зрителашца вIашагIкхет, ца йовзача моттигашка хул, иштта дI. Цудухьа, укх шерара ший ахканарча Волга яхача хина йисте ядача городашка, автономни республикашка гастролашка йодаш дика кийчъенна яхар «Вайнах» яха Нохч-ГIалгIай пачхаьлкхен халхара ансамбль. Кердаьккхар репертуар, тийгар керда костюмаш, эргаьккхар эшаш йола реквизит; коллективаца, хIара сагаца дийцар мел бехктокхаме гIулакх да коллектива хьалхашка латтар. Цудухьа хIаране из декхар довзаш ший хьинари денали ураоттадаь чакхъяьккхар уж гастролаш.

21 июнера яьнна 1 августе кхаччалца яьккхача хана ансамбль хилар цхьайтта областе, автономни республике, дIахьекхар 30 концерт, царга хьожаш хилар 25 эзар совгIа саг.

«Вайнаха» гастролаш дIайолаелар городе Астрахане. Цу городе дукхаза хиннаяле а, чIоагIа езаши раьза болаши тIанийцар. Астраханерча къахьегамхоша ансамбль.

ЦIаккха йицлургьяц тхона Волгограде оаха яьккха ха. Концерташ хьекха ца Iеш. Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом болча хана фашистийгIаьрахой фоарт йийна белгалагIа йолча моттигашка даха хилар тхо. ЦIи хезача Мамаева кургана тIа даьнна, цига Даьхе лораеш, къизача моастагIашца латаш байнача къонгий кашамашка даха эзаш дехкар. Хилар Нохч-ГIалгIай къаман сийдола воI — Нурадилов Ханпаший каша тIа даха, цун сийна йист ца хулаш массехк минут йоаккхаш. Соцаденнача лаьттар цIаккха ца йовча цIера юххе дIаэтта, дегI тохадолийташ дег чу йоссаш йолча музыкага ладувгIаш.

Волгоградера баьнна «Вайнаха» гастролей никъ Саратове, Оренбурге, Куйбышеве, Саранске, Пензе, Казане, Ульяновске, Набережные Челны, Чебоксаре да чакхбаьлар. Областни а республикански а централшка меттел, кхыча районни централшка концерташ уттадир оаха. Дукха шефски концерташ делар Советски Эскаре гIулакх деш болча салташта КамАЗ-а болхлошта, кхыча къахьегамхой коллективашта.

Эггара бехктокхамегIа дар тхона Владимир Ильич Ленин ваьча городе Ульяновске нийсдалар, цига яьккха ха, бера хана денз из лийнна, цо дийша, революционни балха цунна эггара хьалхара наькъаш дIадоладенна моттигаш. Iалаьмате хозахеташ, цига бакача наха уттадеш хинна концерташ хьамсарагIа хеташ чакхдаьхар оаха. Цудухьа цIаккха дицлургдац тхона цу лаьтта В. И. Ленина цIерагIча мемориале оахош оттадаь концерт. Цига хиннача наха боккхача дега безамца тIанийцар тха концерта хIара номер: «Вайнахьа сиглен кIал» яха хореографически композици, «Лозман ритмаш». «Жа Iуй халхар», кхыдола халхараш.

Ахканара гастролаш дика чакхъяха вIаштIехьдоаккхаш дикка гIо-новкъостал дир ансамбла ветеранаша. Творчески болх тоабеш, ансамбла къона доакъашхой говзал айеш, цар дисциплина лораеш, балха юкъе нийслуш дола цхьаццадола кхоачамбоацар цхьатарра массане а дIадоахаш дика чакхъьлар уж гастролаш.

ХIанз «Вайнах» тIатеIIа кийчлуш я доазол дехьарча мехкашка гастролашка яха. 7 — 17 сентябре Португале хургья ансамбль, цигара яьлча Аргентине дIайода, цига дIаболалу ансамбла Латински Америка мехкашкара гастролей никъ.

В. ТИМУРКАЕВ,
«Вайнах» яхача Нохч-ГIалгIай пачхаьлкхен ансамбла директор, Нохч-ГIалгIай АССР культура заслуженни болхло.

Сагиi Iалами

ЙИЗЗАЛЦА МОЛИЙ IА ХИЙ, СТОЛИЦА?

1977 шера бIаьстан юкъе массехк дийнахьа къаделар Калинински, Смоленски, Московски областий карташ. Картографашта сийна басар ийшар цIаккха а екъа моттигаш белгалъеш дола басараш мара ца ийшача моттигашта. Цун бахьан — Вазуза яха дода хий. БIайхача марто сомадаьккха, хьунагIара доагIа цIена, хьеIа, шийла тоатолаш шийна чу а лаьца, лохе гIолла хьувзаш долхача кагийча хилгех дIа а кхийта, шийна шаьрбеннача наькъагIа доладеннад из Волгагахьа, цхьабакъда Зубцов яхача къаьнача городока юкъе никъ бийхкаб цунна 35 метр лакхача плотино. Форд а хинна дIадаржар мара кхы де хIама хиннадац хин. Мишта форд? Ах миллиард кубометр совгIа хий чухошаш! Из водохранилища хьалйиза яларца хьалъяь яьнна молача цIенача хица Москва кхы тIа а IалашъергIйолча кердача гидротехнически система хьалхара аргIа.

Духхьал Вазузе хица столица сийна бога хьалдиза хIана лаьрхIад Iилмахошеи специалисташеи?

Массехк шу хьалхагIа хинна цхьа эпизод дагаух. Грибаш даха водар а кхийтта, тхо дIадолхаш известняка тIоанашта юкъе гIолла хий урагIа деттача хьаста тIакхаьчар тхо. Хьаста шийла бIарг кхайкаш санна хеталора: «Iобартала верза, дIамала...» IотIакхийтар — ше ма-дарра кердача хиво бат йоагайир.

— Е хий санна цIенеи чамболаши да Вазуза а, — духтIаваьккхар со грибника, массаза а укхаза вахаш хьавоагIачо.

ШакIа санна из цIена хилара къайле йоккха яц. Йоккхача хьуна гаьнна юкъера дух а дувлаш Iодолалу из, хIаьта цун бердашта юхе гIолла я а яц, е хург а яц промышленни предприятеш. Аьхки «эйхье» да Вазуза, шорттига, сатийна доагIа, цхьабакъда бIаьстан юхье, Iаьржа хиш аха доладеннача хана, шерра дIа-юха дарж. Из «сов» хий да Iилмахоша Москве доаладе лаьрхIар а.

Вакъдар аьлча, цудухьа таханара Москва — дунен тIа эггара дукхагIа молача хица Iалашъяь город. Юкъера лаьрхIача цига вахача хIара сага денней бийсанцеи ворхI бIаь литр гаргга кхоач. ДагадоххарагIа аьлча, лондонца е парижанина хин рацион шозза къегIа я, хIаьта брюссельца — кхыметтел диазза а.

Цхьабакъда, сихха дегIайоагIа Москва. Нагахьа санна хIанз цун сийначa пхьнашка хIара денна пхи миллион кубометр гаргга тоатол чудоссе, массехк шу даьннача гIолла дукхха а дукхагIа эшаргда хий. Из хий Вазуза чура доагIаргда...

Шн бIаь километр совгIа дIайIаьхъеннай гидротехнически система комплекс. Кхаштеи хьунаштеи юкъе гIолла голаш а етташ долхача каналашка, хий чугулдара хьалъяьча резервуарашкеи Россе юкъе хьадаьча фордашкеи хьежача зелургда Вазуза столицагахьа мишта дода. Лакхе вай бийцача город Зубцовна юххерча фордагара ийс километр дIаьхача канала чу гIолла дода хий. Насосни шин станце новкъостал ду цунна Яузски водохранилища чу гIоргдолаш из айде. Юха а духхьал цу хи тIа уллача насосни станце новкъосталца бизача када чура санна тIагIолла тIехъух хин тоатолаш, тIаккха канала чу гIолла шоаш долх столицагахьа. ХIанз деиз дIа цу наькъагIа хIара денна дIаухаргда миллион кубометр гаргга хий.

Укхаза мел балхаш даьд дIахьокхар духьа укх тайпара цифра йоалаергья вай. Йоккхийча котлованашкара хьалдаьккхаи каналаш дахкарца, насосни станцеш, плотинаш, кхыйола гидротехнически объекташ хьалъярца дувзаденна чудиллаи алхха лаьтта барайтта миллион кубометр совгIа хиннад.

Вай дувцар дизза хургдац, нагахьа санна сийнача трассаца оагIув бола территори мишта хувцаешнай ца хьоахадича. Укхаза автомобильни наькъаш дехкад, электропередачаи бувзамеи бIаьш километраш высоковольтни линеш хьалъоттаяьй, 24 тIий тиллад, хьахиннай дика тоаенна поселкаш.

Александр АНДРОШИН. (АПН).

БЕЛОРУССКИ ССР. ХIара денна йоагIа къаьна нана из памятник дагIача цу кхерево цIаккха а наха бицбоалийтаргбоаца ший къонгаш болча. Цунцара къаьста а къаьста бахар уж Даьхе бахьан тIом бе, бахар юха ца бахка — цаI шоллагIчоа тIехьа. Эггара зIамагIчох — Петрах Советски Союза Турпал хилар, шовзткъе диъйагIча шера вежарий латвийски лаьтта Александр Матросова яь подвиг юха а яь

Дукха ха йоаццаш Анастасия Фомична Куприяновайца цхьан Жодина яхача белорусски машинашъерий города йисте дагIа монумент долча баьхкар къона болхлой, студентий гIишлошъеча отрядий бIухой, пионераш, школьникаш. Царца вIашагIкхета баьхкабар Анна Тимофеевна Гагаринан Ольга Ивановна Коваленоки — турпалаш космонавташ кхебаь ноаной,

СУРТА ТIА (аьрдехьара аьттехьа): А. Т. Гагарина, А. Ф. Куприянова, О. И. Коваленок пионерашта юкъе.

А. НИКОЛАЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «ГIатта, тха илли». Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радиои йоаккхача берий хора концерт. 9.20 — «Квартет «Гварнери» яха художественни фильм. 2-гIа сери. 10.35—«Илли оал РСФСР халкъа артиста Е. Райкова». 14.30 — Балха говзал харжара йола документальни фильмай программа. 15.00 — «В. Розова драматурги». 15.45 — «Берашта оакхарий хьакъехьа». Ленинградера передача. 16.15 — «Вай беш». 16.45 — В. Тучков. «Кудиновке даьккха сатем боаца дийнь ди» яхача телевизионни спектакла 2-гIа дакъа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «ХIара сурта тIа — малх». 18.30 — Р. Шуман. Фортельянаи оркестраи лаьрхIа концерт. 19.00 — «Саги закони». 19.30— «Илли - 78». Киевера передача. 20.00 — «Первопроходцы» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 21.00 — «Ха». 21.30 — «Советски музыка хержа оагIонаш». 22.35 — Хи тIарча яхьий дунен чемпионат. Хи чу кхоссавалар. Малхбузен Берлинера передача. Чакхьаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.00 — «Атагинский» совхоза механизаторий йоазонхошца вIашагIкхетар. 16.30 — «ВАМ» яха телеспектакль. 17.45 — «Аграрни политика — дегIаенача социализма хьалашка». Экономически Iилмай кандидата П. П. Коломбета къамаьл. 17.55 — «Советски тIемахо» яха киножурнал. 18.05 — Лора хьехамаш. «Лоралелаш, ботулизм!» 18.15 — «Арен стан» яха документальни фильм. 18.25 — Сага сийле къахьегамца я. «Баьццадаараш кхедерий бригадир Т. Х. Гулаева». 18.35 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа. (эрсийи гIалгIайи меттала). 19.00 — СССР футболах йола чемпионат. ЦСКА — «Спартак». 2-гIа тайм. ЦСКА стадионера трансляци. 19.45 — «Шоана, дай-ноаной!». 20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» 20.30 — «Музыкальни киоск». 21.00— «Харьков» яха телевизионни документальни фильм. 21.30 — «Доазол арахьарча фильмай экран». «Любовь при нуле градусов» яха телевизионни художественни фильм. (Румыни).

23 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Кхойтта миха ягIа улица» яха художественни фильм. 10.10—«Кинониккъбара клуб». 14.30 — «Хьа къахьегам — хьа лакхале». Кинопрограмма. 15.15 — «Халкъий мукъамаш». 15.30 — «Московски комсомола гIулакхаш». 16.00 — «Iилман вахар». 16.30 — «Зурманчаш, шоаш дола моттиг хьайовзийта!». 17.00 — «Къонал» яха художественни фильм. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «1978 шерара хьувкъам бахьан». 18.30 — Румыни фашистски Германена кIалхаръяккхара халкъа цIейна хетаь Румыне Социалистическа Республика тевевидене порграмма. 21.00 — «Ха». 21.30 — Хи тIарча яхьий дунен чемпионат. Нек. Малхбузен Берлинера передача. 21.50 — «Искусства говзанчаш». 22.35 — Эстрадни концерт. Чакхьаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.00 — «Берашта лаьрхIа мультипликационни фильм. 16.10 — Нохч-ГIалгIай филармоне симфонически оркестра концерт. 17.10 — «Тхьамка даккхар». Iилман-популярни фильм. 17.30 — «ЦIагIа зулам доагIаргдоацаш». Лора Р. М. Мазаева беседа. 17.40 — «Шура дика хилийтара» (нохчий меттала). 17.55 — «Юрта боахам» яха киножурнал. 18.15 — «Эффективноста лакхара дизаи хилийтара». «Грозненски опытно-экспериментальни...» (гIалгIай меттала). 18.35 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни порграмма (эрсийи нохчийи меттала). 19.00 — «Поэзи». М. Светлов. 20.05 — С. Тулликова иллей темаех йола увертюра. 20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш». 20.30 — Хи тIарча яхьий дунен чемпионат. Нек. Малхбузен Берлинера передача. 21.00 — «Ф. Шопена этюдаш кхоачашъю хьалкъашта юкъерча конкурса лауреата В. Гаврилова» (фортельяно). 21.30 — «Гранатовый браслет» яха художественни фильм.

РАДИО

22 АВГУСТ

6.30 — «Баьх дадача лоаман лаьттий торонаш». Альпийски даьгIений опытацара (эрсий меттала). 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.32 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Концерт (гIалгIай меттала). 8.45 — «Партийни собрани — коммунистий кхетам балара школа» яха беседа (эрсий меттала). 9.15 — «Тхога язду» (нохчий меттала). 9.30 — «Къона заманхо» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 17.00 — «КПСС ЦК июльски Пленумо юрт социально дегIаахарах». Философски Iилмай доктора П. И. Симука беседа (гIалгIай меттала). 17.15 — «Юкъарча транспорто шун хьашташ мишта кхоачашду?» Радиорейд (нохчий меттала). 17.30 — «Юрта боахама къахьегамхошта». Концерт (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.3 — «Сайриййара Грозный (горсете гIолла). 18.30 — Ашараш.

23 АВГУСТ

7.10 — Республикански газетий обзар. 7.32 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — «Коммунисташ доакъараш кийчдеча» (гIалгIай меттала). 8.50 — Концерт (нохчий меттала). 9.15 — «Коммунистически кхетам болаш къахьегара» яха беседа (эрсий меттала). 9.30 — «Барттайнача дезале». Радиовыпуск (гIалгIай меттала). 9.50 — Ашараш (эрсий меттала). 16.00 — КПСС ЦК ИЮЛЬСКИ ПЛЕНУМА СОЦАМАШ — ВАХАРЕ! «КПСС аграрни политика болх беш я». Исторически Iилмай кандидата П. Юсупова беседа (нохчий меттала). 16.15 — «Яхьо чIоагIду доттагIал». Корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.30 — «Сихеи дикеи хьалъе гIишлош». Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене № 6 йолча СМУ-ра передача (гIалгIай меттала). 16.45 — «Сомаши баьцадаараши дукхагIа». Ачхой-Мартановски районера передача (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, Iуйрана дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 7 — 12 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 21 — 26, Грозне 24 — 26 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш малхбоалехьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 10 — 15, дийнахьа 19 — 24 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела—3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственно го секретаря — 3-34-38; отде лов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бух галтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05232. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул Маяковского, 92. Заказ № 6063.